

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัยในจังหวัดนนทบุรีและชลบุรี” โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสัมภาษณ์จากประชากรทั้งหมด 120 ราย และการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการจัดเวทีร่วมกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่า t และการวิเคราะห์เนื้อหา คณะผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 4 ข้อ ประกอบด้วย 9 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 ศึกษาสภาพพื้นฐาน การบริโภค สุขภาวะ และ การเรียนรู้ของผู้สูงวัย

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐาน การบริโภค สุขภาวะ และ การเรียนรู้ของผู้สูงวัย

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

ตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 3 ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และสื่อตามรูปแบบที่กำหนด

ตอนที่ 4 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และสื่อตามรูปแบบที่กำหนด

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 4 ทดลองและประเมินรูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

ตอนที่ 5 การทดลองรูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

ตอนที่ 6 การประเมินรูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

ตอนที่ 7 การประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนจากการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

ตอนที่ 8 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

ตอนที่ 9 การสัมมนาสรุปรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

โดยมีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 ศึกษาสภาพพื้นฐาน การบริโภค สุขภาวะ และการเรียนรู้ของผู้สูงวัย

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐาน การบริโภค สุขภาวะ และการเรียนรู้ของผู้สูงวัย

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐาน การบริโภค สุขภาวะ และการเรียนรู้ของผู้สูงวัย ได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ สภาพพื้นฐานของกลุ่มและผู้สูงวัย การบริโภคของผู้สูงวัย สุขภาวะของผู้สูงวัย และการเรียนรู้ของผู้สูงวัย ดังปรากฏในตารางที่ 4.1-4.3 ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานของกลุ่มและผู้สูงวัย

1.1.1 สภาพพื้นฐานของกลุ่มผู้สูงวัย กลุ่มผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย ประกอบด้วย กลุ่มผู้สูงวัยในจังหวัดนทบุรี จำนวน 2 กลุ่ม และจังหวัดชลบุรี จำนวน 4 กลุ่ม ดังปรากฏในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานของกลุ่มผู้สูงวัย

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่	จำนวนสมาชิก เข้าร่วมเรียนรู้	ผู้ประสานงาน
1. กลุ่มศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรบางกรวย	ต.บางกรวย อ.บางกรวย จ.นนทบุรี	20 คน	น.ส.กรวดดี นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร รับผิดชอบ ตำบลบางกรวย
2. กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง มสธ.	มสธ.	20 คน	ผศ.ดร.ปรีชาติ ดิษฐกิจ
3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และอายุวัฒนะบ้านเนินแสนสุข	ต.หนองขาม อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี 20230	20 คน	นางนงคณาถ ชื่นบุพผา
4. กลุ่มผู้สูงอายุตำบลวัดหลวง อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี	6 ม.4 ต.วัดหลวง อ.พนัสนิคม จ. ชลบุรี 20140	20 คน	ครูละเมียด อธิฐาม
5. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอ่างศิลาร่วมใจ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี	ม.4 ต.อ่างศิลา อ.เมือง จ.ชลบุรี	20 คน	น.ส.อัญชัญ อยู่สบาย นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
6. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลบ้านสวน ต.บ้านสวน อ.เมือง จ.ชลบุรี	ม.4 ต.บ้านสวน อ.เมือง จ.ชลบุรี	20 คน	นายวีระวิทย์ ปถวินิธิ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

1.1.2 สภาพพื้นฐานผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์ของผู้สูงอายุ มีสภาพพื้นฐานด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ดังปรากฏในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานผู้สูงอายุด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา

N=120

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	18	15.0
หญิง	102	85.0
อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50	5	4.2
51 – 60	18	15.0
61 – 70	76	63.3
71-80	15	12.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 81	6	5.0
ต่ำสุด = 46 สูงสุด = 88 ค่าเฉลี่ย = 65.07 S.D. = 8.028		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	74	61.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	14	11.7
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	11	9.2
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	3	2.5
ปริญญาตรี	18	15.0

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้สูงอายุ ร้อยละ 85.0 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.3 มีอายุระหว่าง 61-70 ปี รองลงมา ร้อยละ 15.0 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 12.5 มีอายุระหว่าง 71-80 ปี ร้อยละ 5.0 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 81 ปี และร้อยละ 4.2 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 46 ปี สูงสุด 88 ปี มีอายุเฉลี่ย 65.07 ปี โดยร้อยละ 61.6 รองลงมา ร้อยละ 15.0 จบปริญญาตรี ร้อยละ 11.7 จบมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 9.2 จบมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) และร้อยละ 2.5 จบอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) ตามลำดับ

1.2 การบริโภคของผู้สูงอายุ

จากการจัดเวทีสนทนา ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์ของผู้สูงอายุ กลุ่มละ 2 ราย รวม 12 ราย

และผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงวัย 3 ราย การศึกษาทางไกล 3 ราย และอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ จำนวน 3 ราย รวมจำนวนทั้งหมด 21 ราย พบว่า

1.2.1 อาหารที่ผู้สูงวัยบริโภค จากการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มย่อยในการจัดเวทีสนทนา พบว่า ผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการมีอาหารบริโภคครบทั้ง 3 มื้อ โดยส่วนใหญ่ปรุงอาหารเพื่อบริโภคเองในครอบครัว มีซื้ออาหารปรุงสำเร็จมาเพิ่มเติมบ้างในบางมื้ออาหาร โดยอาหารที่ผู้สูงวัยบริโภคส่วนใหญ่ เป็นอาหารที่มีรสชาดไม่เผ็ดมาก ส่วนใหญ่นิยมบริโภคอาหารที่มีส่วนประกอบหลักเป็นพืชผัก สมุนไพร เช่น ผักคะน้า กวางตุ้ง ผักบุ้ง ผักกาดขาว แตงกวา บวบ ฟักทอง ชিং ข่า ตรีศรั ใบกะเพราะ โหระพา มะกรูด มะนาว พริก เป็นต้น มากกว่าการบริโภคเนื้อสัตว์ โดยเนื้อสัตว์ที่มีการบริโภคประจำ ไก่ หมู ปลา และไข่ไก่

1.2.2 แหล่งอาหารที่ผู้สูงวัยบริโภค จากการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มย่อยในการจัดเวทีสนทนา พบว่า ผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหาร ได้แก่ ข้าว พืชผัก สมุนไพร และผักสวนครัว จากตลาดภายในชุมชน โดยผลผลิตดังกล่าวส่วนใหญ่ไม่ได้ปลูกในพื้นที่ แต่แม่ค้าและพ่อค้าในพื้นที่ไปซื้อมาจากตลาดกลางเพื่อนำมาขายต่อในพื้นที่ โดยผู้สูงวัยไม่มั่นใจว่าพืชผักที่ซื้อจากตลาดมีการปนเปื้อนจากสารพิษหรือไม่ โดยผู้สูงวัยส่วนใหญ่เห็นว่าหากสามารถหาซื้อพืชผักปลอดภัยจากสารเคมีได้ภายในพื้นที่ และราคาไม่สูงกว่าราคาพืชผักทั่วไปมากนัก จะทำผู้สูงวัยและครอบครัวสามารถซื้อหาบริโภคในครอบครัวได้ จะทำให้สุขภาพแข็งแรง ทั้งนี้ผู้สูงวัยบางส่วนได้ปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อบริโภคในครัวเรือน เช่น ชিং ข่า ตรีศรั กระเพราะ โหระพา พริก ผักบุ้ง คะน้า กวางตุ้ง เป็นต้น และยังมีผู้สูงวัยบางส่วนได้ปลูกพืชผักสมุนไพรไว้บริโภคในครัวเรือน ที่เหลือจึงจำหน่าย และแจกให้กับเพื่อนบ้าน

1.2.3 ปัญหาและความต้องการด้านอาหารของผู้สูง จากการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มย่อยในการจัดเวทีสนทนา พบว่า ผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการเข้าถึงแหล่งอาหาร เนื่องจากสามารถหาซื้อได้สะดวกในชุมชน แต่ผู้สูงวัยทั้งหมดไม่มั่นใจอาหารที่ซื้อมาบริโภคนั้นมีความปลอดภัยจากการปนเปื้อนของสารเคมีและเชื้อโรคต่างๆ หรือไม่ โดยผู้สูงวัยบางส่วนต้องการความรู้และการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปลูกพืชผักสวนครัวเล็กน้อยไว้เพื่อบริโภคภายในครัวเรือน เพราะจะได้มั่นใจว่าไม่มีการปนเปื้อนจากสารเคมีและเชื้อโรค นอกจากนี้ผู้สูงวัยยังต้องการความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย การแปรรูปและถนอมอาหารไว้บริโภคในครัวเรือเพื่อลดอายุ และเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

1.3 สุขภาวะของผู้สูงวัย

จากการจัดเวทีสนทนา ตัวแทนกลุ่มผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สุสุขภาวะของผู้สูงวัย กลุ่มละ 2 ราย รวม 12 ราย และผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงวัย 3 ราย การศึกษาทางไกล 3 ราย และอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ จำนวน 3 ราย รวมจำนวนทั้งหมด 21 ราย พบว่า

1.3.1 สุขภาวะของผู้สูงวัย จากการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มย่อยในการจัดเวทีสนทนา พบว่า

1) *ด้านร่างกาย* พบว่า พบว่า ผู้สูงวัยส่วนใหญ่ พบแพทย์เป็นประจำ เนื่องจากโรคของผู้สูงวัย เช่น โรคข้อเข่าเสื่อม โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคความดันสูง โรคหลอดเลือดสมอง โรคหัวใจ โรคไตวาย โรคเกาต์ โรคตา เป็นต้น โดยผู้สูงวัยที่เข้าร่วมเรียนรู้ทั้งหมด สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีบางส่วนที่ลูกหลานมารับส่งในการมาเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกิจกรรมที่ทำได้ต้องเหมาะสมกับอายุของผู้สูงวัย หากมีกิจกรรมที่ต้องใช้แรงงานหนัก จะจ้าง หรือวานให้ลูกหลานมาช่วย เช่น การขุดดิน การทำแปลง การยกของหนักๆ เป็นต้น

2) *ด้านจิตใจ อารมณ์* พบว่า ผู้สูงวัยส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองและสมาชิกในกลุ่ม มีสภาพจิตใจที่ดี มีลูกหลานคอยดูแล มีเพื่อนผู้สูงวัยที่มาพบปะ พูดคุยกันเป็นประจำ ทำให้ไม่เหงา และผู้สูงวัยบางคนจะช่วยเลี้ยงดูหลานที่เป็นเด็กเล็กๆ ทำให้ไม่เหงา

3) *ด้านสังคม* พบว่า ผู้สูงวัยส่วนใหญ่ มีกิจกรรมที่ทำให้ได้มีโอกาสพบปะเพื่อนผู้สูงวัยและคนอื่นๆ ในชุมชน เช่น การไปวัด การมารวมกลุ่มกันออกกำลังกาย การการมารวมกลุ่มกันจักสานตะกร้าพลาสติก การแปรรูปอาหาร เช่น เมี่ยงคำ นอกจากนี้จะได้บริโภคในครัวเรือน และทำให้มีรายได้เสริมด้วย

4) *ด้านปัญญา* พบว่า ผู้สูงวัยบางส่วนมีอาการหลงลืมบ้างตามวัย ซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยผู้สูงวัยส่วนใหญ่ยังสามารถเข้าร่วมเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองได้

1.3.2 ความต้องการของผู้สูงวัย จากการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มย่อยในการจัดเวทีสนทนา พบว่า

1) *ด้านร่างกาย* พบว่า ผู้สูงวัยส่วนใหญ่ต้องการเข้ามาเรียนรู้เพื่อดูแลสุขภาพของตนเองและคนในครอบครัว โดยต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรง่าย ๆ ที่ได้ออกกำลังกายไปด้วย ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เช่น การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงวัย การนวดเพื่อสุขภาพ การทำกัวซา การนวดหน้า กินข้าวเป็นยา การทำชาสมุนไพรดื่ม เป็นต้น

2) *ด้านจิตใจ อารมณ์* พบว่า ผู้สูงวัยส่วนใหญ่ต้องการเข้ามาเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนผู้สูงวัยในกลุ่ม เพื่อจะได้มาพบปะ พูดคุยกัน ทั้งเรื่องสุขภาพ ความเป็นอยู่ และหากมีการทำกิจกรรมการเกษตร เช่น ปลูกผักสวนครัวร่วมกัน ก็จะได้นำผลผลิตมาแบ่งปันกัน เพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน

3) *ด้านสังคม* พบว่า ผู้สูงวัยส่วนใหญ่ต้องการรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนผู้สูงวัยในกลุ่ม เพื่อจะได้เปิดโลกทัศน์เกี่ยวกับการทำการเกษตร เช่น การปลูกผักสวนครัว และสมุนไพร การดูแลสุขภาพ และจะไปศึกษาดูงานว่าในพื้นที่อื่น ๆ มีการทำกิจกรรมอะไรบ้าง เพื่อจะได้นำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มและครอบครัวของตนเอง

4) *ด้านปัญญา* พบว่า ผู้สูงวัยส่วนใหญ่ต้องการรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้และทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย

1.4 การเรียนรู้ของผู้สูงวัย

การเรียนรู้ของผู้สูงวัย ประกอบด้วย ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้สูงวัย และวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้

1.4.1 ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้สูงวัย ในประเด็น สถานที่และช่วงเวลาในการเรียนรู้ ประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ จำนวนสมาชิกผู้เรียนรู้และร่วมกิจกรรม กิจกรรมที่จะทำใน 4 เดือน โดยมีรายละเอียด ดังปรากฏในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้สูงวัย

กลุ่ม	สถานที่และช่วงเวลาในการเรียนรู้	ประเด็นที่ต้องการเรียนรู้	จำนวนสมาชิกผู้เรียนรู้และร่วมกิจกรรม	กิจกรรมที่จะทำใน 4 เดือน
1. กลุ่มศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร บางกรวย	สวนลัดดาวัลย์ เวลา 13:00-16:30 น. โดยกำหนดเรียนรู้เดือนละ 2 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 1,3 ของเดือน	-กัวซา -อาหารปลอดภัย -คุณภาพชีวิตผู้สูงวัย -ปลูกผักปลอดภัย	20 คน	-ศึกษาดูงาน -ปลูกผักปลอดภัย -ดูกิจกรรมทำน้ำส้มควันไม้
2. กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงมจร.	กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงมจร. ทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 12.00-13.00น.	-การปลูกผัก -การเลี้ยงไส้เดือน -การทำน้ำหมัก -การทาบกิ่ง	20 คน	-ศึกษาดูงาน
3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และอายุวัฒนะบ้านเนินแสนสุข	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านเนินแสนสุข เวลา 8:00-12:00 น. โดยกำหนดเรียนรู้เดือนละ 2 ครั้ง	การดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย	20 คน	-การปลูกผักปลอดภัยสารพิษ -น้ำหมัก -จุลินทรีย์ -สังเคราะห์แสง -กัวซาล้างพิษ

กลุ่ม	สถานที่และ ช่วงเวลาใน การเรียนรู้	ประเด็นที่ ต้องการเรียนรู้	จำนวนสมาชิกผู้ เรียนรู้และร่วม กิจกรรม	กิจกรรมที่จะทำใน 4 เดือน
4. กลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลวัดหลวง อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี	ห้องประชุม อบต. เวลา 9:00-12:00 น. โดยกำหนด เรียนรู้เดือนละ 1 ครั้ง	-อาหารเพื่อสุข ภาวะ -การนวดด้วย ตนเอง -จุลินทรีย์ สังเคราะห์แสง	20 คน	-เชิญวิทยากรมา สอนการปรุงอาหาร เพื่อสุขภาพ -เชิญวิทยากรมา สอนการนวด -รวมกลุ่มทำ จุลินทรีย์สังเคราะห์ แสง -รวมกลุ่มปลูก สมุนไพร ข่า ตะไคร้ ผักสวนครัว กระจ เพรา โหระพา -ดูงานกลุ่มปลูกผัก บนแคร่
5. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรอ่าง ศิลาร่วมใจ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี	กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรตำบล บ้านสวน เวลา 9:00-12:00 น. โดยกำหนด เรียนรู้เดือนละ 1 ครั้ง	-ปลูกผักบนแคร่ -การเพาะต้นอ่อน ทานตะวัน -การปลูกผัก แนวตั้ง -กัวซา -ให้ความรู้ เกี่ยวกับผู้สูงวัย เบื้องต้น	20 คน	-การศึกษาดูงาน -การนวดเพื่อ สุขภาพ
6. กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรตำบล บ้านสวน ต.บ้านสวน อ.เมือง จ.ชลบุรี	กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรตำบล บ้านสวน เวลา 9:00-12:00 น. โดยกำหนด เรียนรู้เดือนละ 1 ครั้ง	-การปลูกผัก ปลอดสารพิษ -น้ำหมัก -จุลินทรีย์ สังเคราะห์แสง -การทำชา สมุนไพร -กัวซาล้างสารพิษ -การทำเมี่ยงคำ	20 คน	-การปลูกผักปลอด สารพิษ -น้ำหมัก -จุลินทรีย์ สังเคราะห์แสง -การทำชาสมุนไพร -กัวซาล้างสารพิษ -การทำเมี่ยงคำ

1.4.2 วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ จากการสอบถามผู้สูงวัยเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ที่ต้องการในการเข้าร่วมเรียนรู้หลักสูตรนี้ ดังปรากฏในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อเพิ่มพูนความรู้	105	87.5
เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการทำงานปัจจุบัน	80	66.7
เพื่อเสริมอาชีพเดิม	65	54.2
เพื่อเปลี่ยนอาชีพใหม่	19	15.8
เพื่อได้ประกาศนียบัตร/วุฒิปัตร	6	5.0
อื่นๆ คือ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	1	0.8

N=120

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.4 วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้สูงวัยมี วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ ดังนี้ ร้อยละ 87.5 เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ร้อยละ 66.7 เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการทำงานปัจจุบัน ร้อยละ 54.2 เพื่อเสริมอาชีพเดิม ร้อยละ 15.8 เพื่อเปลี่ยนอาชีพใหม่ ร้อยละ 5.0 เพื่อได้ประกาศนียบัตร/วุฒิปัตร และร้อยละ 0.8 เพื่ออื่นๆ คือ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงวัย

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงวัย โดยแบ่งการนำเสนอ เป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยภายในเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงวัย ได้แก่ ตัวผู้เรียน บทเรียนหรือประเด็นเนื้อหา วิธีการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ 2) ปัจจัยภายนอกเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงวัย ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

2.1 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงวัย

1) **ตัวผู้เรียน** มีจุดแข็ง คือ เป็นผู้สูงวัยที่มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม มีจิตอาสา มีภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตร การทำอาหาร ผู้สูงวัยบางคนในกลุ่มเป็นผู้เกษียณอายุจากอาชีพครู บริษัทเอกชน ทำให้มีความรู้ในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ และมีความรู้เรื่องของการตลาด การใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ยังมีจุดอ่อนในกลุ่มผู้สูงวัย คือ ปัญหาสุขภาพ ทำให้ส่งผลกระทบต่อเข้าร่วมกิจกรรมในบางครั้ง เพราะตรงกับเวลาที่เจ็บป่วย และผู้สูงวัยบางคนจะต้องคอยรับและส่งหลานไปโรงเรียนทำให้กระทบกับเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม

2) **บทเรียนหรือประเด็นเนื้อหา** หลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่ม ด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย ได้กำหนดหมวดวิชาหลักไว้ 4 หมวดวิชา โดยใน

แต่ละหมวดวิชาจะมีวิชาต่าง ๆ ให้ผู้สูงวัยได้เลือกเรียนตามความสนใจของสมาชิกในกลุ่ม และหากมีประเด็นไหนที่สมาชิกต้องการต่อยอดความรู้เพิ่มเติม ผู้จัดการเรียนรู้ก็จะช่วยประสานวิทยากรมาให้ความรู้แก่สมาชิกเพิ่มเติม เช่น เรื่องการการนวดเพื่อรักษาสุขภาพ เป็นต้น

3) *วิธีการเรียนรู้* กลุ่มผู้สูงวัยมีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ การเรียนรู้ทางไกล ด้วยกระบวนการกลุ่ม โดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลักสูตรสนับสนุน นอกจากนี้ยังมีการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ที่กลุ่มต้องการ เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในกลุ่มเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การปลูกผักในกระถาง เป็นต้น โดยกลุ่มผู้สูงวัยมีการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติร่วมกัน

4) *สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้* กลุ่มผู้สูงวัยส่วนใหญ่จะมารวมกลุ่มกันเรียนรู้ที่ทำการกลุ่มทำให้มีความสะดวกในการทำกิจกรรมกลุ่ม แต่สำหรับกลุ่มที่ยังไม่มีที่ทำการกลุ่มจะประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อขอความอนุเคราะห์ห้องประชุมในการจัดการเรียนรู้ของกลุ่ม ทำให้มีอุปกรณ์เครื่องฉาย และเครื่องเสียงที่ดี แต่จะใช้บ้านของแกนนำกลุ่มในการทำกิจกรรมกลุ่ม เช่น การทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง การปลูกผักสวนครัว และสมุนไพร เป็นต้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ยังมาช่วยเป็นผู้จัดการเรียนรู้ ประสานเวลาในการจัดการเรียนรู้ และเลือกประเด็นการเรียนรู้ร่วมกับผู้สูงวัย พร้อมทั้งอำนวยความสะดวก (facilitator) ในการเรียนรู้ เช่น การตั้งคำถาม การสรุปการเรียนรู้แต่ละครั้ง และการทำกิจกรรมที่กลุ่มสนใจ เช่น การทำน้ำมันเขียวสกัด การทำเมี่ยงคำ การทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง เป็นต้น

2.2 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงวัย

2.2.1 การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ

1) *การสนับสนุนด้านความรู้* นอกจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่มาสนับสนุนให้ความรู้เกี่ยวกับอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยแล้ว ยังมีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานเกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล มาให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตอาหารปลอดภัย เศรษฐกิจพอเพียง

2) *การสนับสนุนด้านงบประมาณ* นอกจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่มาสนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนรู้และทำกิจกรรมแล้ว ยังมีองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง ที่จัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์แก่กลุ่มผู้สูงอายุตำบลวัดหลวง

3) *การสนับสนุนด้านสถานที่* องค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง ที่ได้สนับสนุนด้านสถานที่ในการเรียนรู้และทำกิจกรรมแก่กลุ่มผู้สูงอายุตำบลวัดหลวง สำหรับกลุ่มผู้สูงวัยอื่นๆ ใช้สถานที่ตั้งของกลุ่มในการจัดการเรียนรู้และทำกิจกรรมกลุ่ม

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย

ตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย หลังจากได้ข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาสภาพพื้นฐาน การบริโภค สุขภาวะ และการเรียนรู้ของผู้สูงวัย และการจัดเวทีประเด็นการจัดเวทีเพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานของกลุ่มและผู้สูงวัย คณะผู้วิจัย ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพพื้นฐาน การบริโภค สุขภาวะ และการเรียนรู้ของผู้สูงวัย

ระยะที่ 2 คือ การพัฒนาและออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย

ระยะที่ 3 การทดลองและประเมินรูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย

โดยการนำเสนอผลการวิจัยในตอนที่ 3 นี้ จะนำเสนอเฉพาะการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย โดยมีกิจกรรมที่สำคัญในการดำเนินการในขั้นตอนนี้ ได้แก่ การสัมมนาเพื่อกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การสัมมนาเพื่อกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย

จากการจัดเวทีสัมมนาการสัมมนาเพื่อกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย โดยมีตัวแทนกลุ่มผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการ กลุ่มละ 2 ราย รวม 12 ราย และผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงวัย 3 ราย การศึกษาทางไกล 3 ราย และอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ จำนวน 3 ราย รวมจำนวนทั้งหมด 21 ราย เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 1) ความคาดหวังในการเรียนรู้ของผู้สูงวัย 2) ความต้องการการเรียนรู้ของผู้สูงวัย ในด้าน วิชาที่ต้องการเรียนรู้ รูปแบบและวิธีการเรียนรู้ ช่องทางการเรียนรู้/เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ และช่วงเวลาในการเรียนรู้ 3) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกผู้สูงวัย และ 4) ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยให้ประสบความสำเร็จตามความคาดหวัง

โดยคณะผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการดำเนินการออกเป็น 2 ส่วน คือ วิธีการดำเนินการและผลการดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 วิธีการดำเนินการสัมมนากำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

ในการดำเนินการเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย คณะผู้วิจัยได้มีการดำเนินการ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ 2 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

1) การสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำเป็นร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย คณะผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มผู้สูงวัยในจังหวัดนนทบุรีและจังหวัดชลบุรี มาสังเคราะห์จัดทำเป็นร่างแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย เพื่อจะนำเสนอให้กับเวทีสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาและให้ข้อคิดเห็นต่อรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม

2) จัดเวทีสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และกลุ่มเป้าหมายในการเรียนรู้ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิและตัวแทนกลุ่มผู้สูงวัยเข้าร่วมสัมมนา จำนวน 16 ราย โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้

(1) วัตถุประสงค์การจัดเวทีสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ: เพื่อกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

(2) วิธีการ: คณะผู้วิจัยจัดเวทีประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรับข้อเสนอแนะต่อร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย โดยจัดให้มีการสัมมนาร่วมกันระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนกลุ่มผู้สูงวัย เพื่อกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

(3) กลุ่มเป้าหมาย: ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องด้านงานกลุ่มและสถาบันเกษตรกร จากกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 3 ราย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสุขภาวะผู้สูงวัย จากสาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 2 ราย คณาจารย์จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 6 ราย และตัวแทนกลุ่มผู้สูงวัย จำนวน 5 ราย รวมทั้งหมด 16 ราย

3.1.2 ผลการดำเนินการสัมมนากำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย

การสัมมนากำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย มีประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย 4 ประเด็น ประกอบด้วย

1) ความคาดหวังในการเรียนรู้ของผู้สูงวัย

- 2) ความต้องการการเรียนรู้ของผู้สูงวัย ในด้าน วิชาที่ต้องการเรียนรู้ รูปแบบ และวิธีการเรียนรู้ ช่องทางการเรียนรู้/เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ และช่วงเวลาในการเรียนรู้
- 3) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ สมาชิกผู้สูงวัย
- 4) ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหาร และเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยให้ประสบความสำเร็จตามความคาดหวัง

โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ความคาดหวังในการเรียนรู้ของผู้สูงวัย ได้แก่

(1) ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรอินทรีย์ เช่น การปลูกผักสวนครัว การขยายพันธุ์พืชเบื้องต้น การทำปุ๋ยอินทรีย์จากของเหลือใช้ภายในครัวเรือน การปรับปรุงดิน การทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง การเก็บรวบรวมพันธุกรรม การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช เป็นต้น

(2) ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย ในด้านต่างๆ เช่น อาหารสำหรับผู้สูงวัย การดูแลสุขภาพ การดูแลครอบครัว เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข

(3) ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม จากการประชุม สัมมนา และศึกษาดูงาน

2) ความต้องการการเรียนรู้ของผู้สูงวัย ในด้าน วิชาที่ต้องการเรียนรู้ รูปแบบและวิธีการเรียนรู้ ช่องทางการเรียนรู้/เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ และช่วงเวลาในการเรียนรู้

2.1) ต้องการเรียนรู้เรื่องอะไร ได้แก่

(1) การผลิตอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ เช่น การปลูกผักสวนครัว การขยายพันธุ์พืชเบื้องต้น การทำปุ๋ยอินทรีย์จากของเหลือใช้ภายในครัวเรือน การปรับปรุงดิน การทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง การเก็บรวบรวมพันธุกรรม การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช เป็นต้น

(2) การดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย เช่น อาหารสำหรับผู้สูงวัย การดูแลสุขภาพ การดูแลครอบครัว เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข เป็นต้น

2.2) ต้องการเรียนรู้รูปแบบไหน ได้แก่

(1) รูปแบบการเรียนรู้

รูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย ที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้สูงวัย คือ การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

(2) วิธีการเรียนรู้

วิธีการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้เป็นกลุ่ม โดย

จัดกลุ่มวิชาที่ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้จากกรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จจากสื่อวีดิทัศน์ สื่อสังคมออนไลน์ การศึกษาดูงาน การลงมือปฏิบัติจริง รวมถึงการเรียนรู้จากวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นต้น

(3) ระยะเวลาในการเรียนรู้

ระบบการเรียนรู้ได้แบ่งเป็น 2 ช่วงโดยมีลักษณะดังนี้

ก) ช่วงระยะที่ 1 ระยะการเข้าใจ เป็นการเรียนรู้ที่เน้นด้านการเรียนรู้เชิงเนื้อหา แนวคิด หลักการและองค์ความรู้ต่างๆ ที่สามารถเข้าใจ ในการทำเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงอายุได้ เป็นการเรียนรู้แบบผสมผสานจากสื่อวีดิทัศน์คัดสรร รวมถึงการเรียนรู้ลักษณะอื่น ๆ และการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มในการพูดคุย สรุป วิเคราะห์เนื้อหา และการทำกิจกรรมหลังจากชมสื่อวีดิทัศน์ อย่างน้อย 4 สัปดาห์ (1 เดือน) สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวม 4 วัน 12 ชั่วโมง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปบทเรียนร่วมกัน

ข) ช่วงระยะที่ 2 ระยะการเข้าถึงและพัฒนา เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเพื่อการเปลี่ยนแปลงวิถีเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงอายุ ที่สามารถเข้าถึง และเกิดการพัฒนาในระดับบุคคลและครอบครัว เป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติการจริง 12 สัปดาห์ (3 เดือน)

(4) ช่วงเวลาในการเรียนรู้ ประกอบด้วย

ก) ช่วงเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับความสะดวกของแต่ละกลุ่ม เช่น วันที่มีประชุมของกลุ่ม วันที่สมาชิกนัดหมายร่วมกัน โดยใช้เวลาในการเรียนรู้ครั้งละ 3-4 ชั่วโมง โดยมีการเรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ และสื่ออื่นๆ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

3) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกผู้สูงอายุ

(1) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช ได้แก่ การอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่างๆ เช่น การจัดอบรมการถ่ายภาพและการจัดทำวีดิทัศน์ การจัดทำช่องทางการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ ได้แก่ Line group เป็นต้น

(2) กรมส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและตำบลจังหวัด และอำเภอ ช่วยอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่างๆ เช่น การเป็นที่ปรึกษาแนะนำ การเป็นพี่เลี้ยง ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

(3) กลุ่มผู้สูงอายุทั้ง 6 กลุ่ม ได้แก่ การอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่างๆ เช่น การหาสถานที่สำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

4) ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงอายุให้ประสบความสำเร็จตามความคาดหวัง

(1) ด้านประเด็นการเรียนรู้ ควรให้ผู้สูงอายุเป็นผู้กำหนดประเด็นการเรียนรู้ตามความสนใจของตนเอง และเป็นเรื่องที่คุณสูงอายุสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น

เรื่องการผลิตอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ การดูแลสุขภาพและสุขภาวะทั้งด้านร่างกายและจิตใจของผู้สูงวัย เป็นต้น

(2) **ด้านการจัดการเรียนรู้** ควรจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ และวิธีการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามความสนใจของผู้สูงวัย และใช้วิธีการเรียนรู้จากหลากหลายสื่อ

(3) **ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้** ผู้เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และผู้เกี่ยวข้อง ควรมีบทบาทเป็นพี่เลี้ยง และให้คำปรึกษาแก่กลุ่มผู้สูงวัยในการจัดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 3 ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และสื่อตามรูปแบบที่กำหนด

ตอนที่ 4 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และสื่อตามรูปแบบที่กำหนด

นำข้อมูลที่ได้จากการจัดสัมมนา กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย มาจัดทำ หลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย โดยมีชุดสื่อประกอบการเรียนรู้ ดังนี้

1) สื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบด้วย เอกสารจำนวน 3 เล่ม ได้แก่

(1) คู่มือผู้จัดการเรียนรู้หลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย จำนวน 20 เล่ม สำหรับกลุ่มและผู้จัดการเรียนรู้

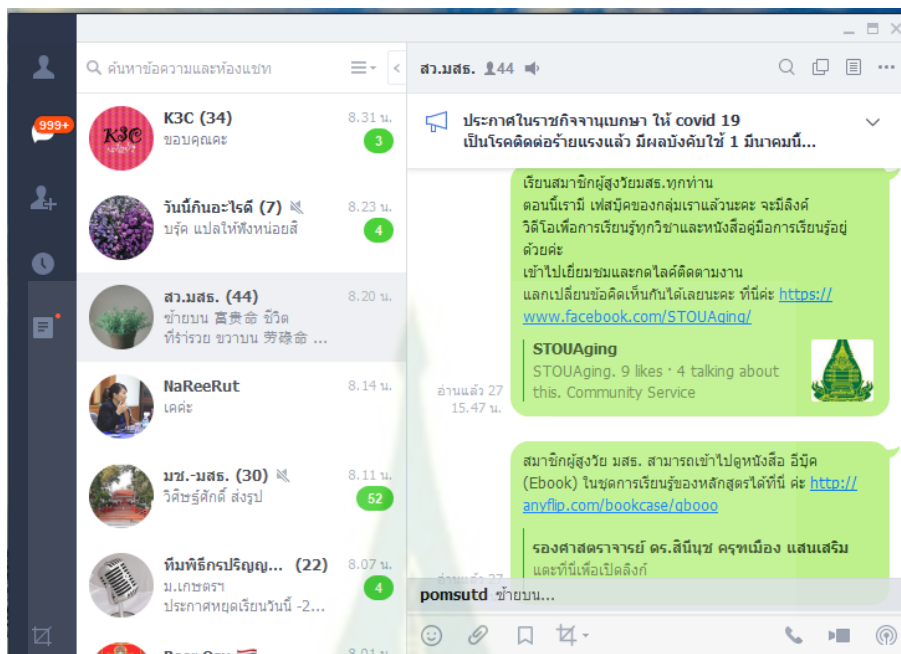
(2) หลักสูตรและรายชื่อสื่อวีดิทัศน์คัดสรรเพื่อการเรียนรู้หลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย จำนวน 20 เล่ม สำหรับกลุ่มและผู้จัดการเรียนรู้

(3) แนวทางการเรียนรู้หลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย จำนวน 150 เล่ม สำหรับผู้เรียนรู้

2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย

(1) ยูเอสบี แฟลชไดรฟ์ (USB flash drive) ที่บรรจุเนื้อหาวิดีโอทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทั้ง 4 หมวดวิชา เพื่อให้กลุ่มผู้สูงวัยใช้เปิดในการเรียนรู้

(2) ไลน์แอปพลิเคชัน (LINE Application) เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ หลักสูตร และสื่อการเรียนรู้ต่างๆ และติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับสุขภาวะของผู้สูงวัย กับสมาชิกกลุ่มผู้สูงวัย โดยมี LINE ID คือ สว.มสธ. ตามรายละเอียดดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 LINE Application สว.มสธ.

(3) เฟซบุ๊ก (facebook Page) เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่หลักสูตร และสื่อการเรียนรู้ต่างๆ และติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุ กับสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมี facebook Page คือ www.facebook.com/STOUAging ตามรายละเอียดดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 facebook Page www.facebook.com/STOUAging

(4) Youtube เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่หลักสูตร และสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ ตามรายละเอียดวิชาและสื่อการเรียนรู้ในแต่ละหมวด โดยมี URL มีดังนี้

1. หมวดวิชากระบวนทัศน์และวิถีเกษตรอินทรีย์ (รหัส 01)

1.1 วิชาวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่อง 1. วิถีเศรษฐกิจพอเพียง

<https://www.youtube.com/watch?v=HsbnqixL7R4&t=491s>

2. วิถีเศรษฐกิจพอเพียงในโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน

<https://www.youtube.com/watch?v=QfbQOX7A15o>

1.2 วิชาการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และโลกาภิวัตน์กับการเปลี่ยนแปลง

เรื่อง 1. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและเกษตรอินทรีย์

<https://www.youtube.com/watch?v=NIX4Rt43G88&t=870s>

<https://www.youtube.com/watch?v=EyXVX6doao&t=260s>

2. ความมั่นคงทางอาหารกับสถานการณ์ประเทศไทย

<https://www.youtube.com/watch?v=hFGFZc9kLR0&t=277s>

1.3 วิชาวิถีเกษตรอินทรีย์

เรื่อง 1. เส้นทางเกษตรอินทรีย์

<https://www.youtube.com/watch?v=k2VaCfhS3G4&t=4s>

2. เกษตรอินทรีย์ทางเลือกใหม่ของเกษตรกรไทย

<https://www.youtube.com/watch?v=mQZc9M2ZsTY&t=264s>

3. เกษตรประณีต 1 ไร่ ไม่ยากไม่จน

<https://www.youtube.com/watch?v=fGpYWvxP98g>

4. ฆาตกรเงียบ

<https://www.youtube.com/watch?v=qlzg2QcZFiQ&t=151s>

1.4 วิชาการจัดการกระบวนการเรียนรู้

เรื่อง 1. ต้นแบบหลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลของเกษตรกรด้านอาหารปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ มสธ.

<https://www.youtube.com/watch?v=ISPz5Shhe30&t=10s>

<https://www.youtube.com/watch?v=gnyd1AaP86Q&t=161s>

<https://www.youtube.com/watch?v=DV0F1mB1qwc&t=65s>

<https://www.youtube.com/watch?v=jd5qTDuE6d4&t=173s>

<https://www.youtube.com/watch?v=8PHSgXulOyM&t=175s>

<https://www.youtube.com/watch?v=5yLJ4ul4wcU&t=361s>

1.5 วิชาการนิเทศศึกษากลุ่มตัวอย่าง

เรื่อง 1. โรงเรียนชานาคุณธรรมบ้านสวนธรรมร่วมใจ จ.ยโสธร

<https://www.youtube.com/watch?v=oT59cz7U1As&t=227s>

2. หมวดวิชาการผลิตอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์และการตลาด (รหัส 02)

2.1 วิชาการจัดการดินและปุ๋ย

- เรื่อง 1. การปรับปรุงดินในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน
- https://www.youtube.com/watch?v=6sKV7TEz_Yw&t=179s
<https://www.youtube.com/watch?v=StTcxDGcTQQ&t=131s>
<https://www.youtube.com/watch?v=IDtXnaghoYg&t=14s>
2. การทำดินระเบิด ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยหมักจากขยะ
- <https://www.youtube.com/watch?v=2iDDTuAzDYY&t=289s>
<https://www.youtube.com/watch?v=UhNU13LOpmk&t=144s>
<https://www.youtube.com/watch?v=pHu198vaVH0&t=159s>
<https://www.youtube.com/watch?v=IVhAsLdppao&t=95s>
https://www.youtube.com/watch?v=9hQfKegJ1_M&t=8s
<https://www.youtube.com/watch?v=JCC1A3MDwfg&t=43s>

2.2 วิชาจุลินทรีย์

- เรื่อง 1. จุลินทรีย์เบญจคุณ
- <https://www.youtube.com/watch?v=IHUqhgMf-Ns&t=132s>
<https://www.youtube.com/watch?v=8jC4TkdxVxM&t=179s>
2. แบคทีเรียสังเคราะห์แสง
- <https://www.youtube.com/watch?v=KLGqzx4ZpT4&t=184s>
3. การสาธิตการทำน้ำหมักชีวภาพ
- <https://www.youtube.com/watch?v=alqHC-WcCKE&t=3s>
4. วิธีการทำน้ำหมักโดยไม่ใช้โม่สหรือกากน้ำตาล
- <https://www.youtube.com/watch?v=usHKmnArLhc&t=7s>
<https://www.youtube.com/watch?v=icc4fWZ1Nzo&t=14s>
https://www.youtube.com/watch?v=_R71Sy-hCOg&t=158s

2.3 วิชาการจัดการน้ำ

- เรื่อง 1. สาธิตการปลูกผักด้วยวัสดุต่างๆ ไม่ต้องรดน้ำบ่อย
- <https://www.youtube.com/watch?v=nyUz3JpzKq0&t=206s>
<https://www.youtube.com/watch?v=MTlsL-2RrGU>

2.4 วิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม

- เรื่อง 1. พันธุกรรมและการทำเกษตรอินทรีย์
- <https://www.youtube.com/watch?v=XEQkBL6xx2w&t=227s>
2. การคัดเลือกและเก็บเมล็ดพันธุ์
- <https://www.youtube.com/watch?v=Ew7M0NPV1GU&t=171s>

2.5 วิชาการจัดการศัตรูพืช

- เรื่อง 1. การควบคุมแมลงโดยใช้น้ำส้มควันไม้
<https://www.youtube.com/watch?v=A9zyhvqSQql&t=232s>
2. สมุนไพรไล่แมลง
<https://www.youtube.com/watch?v=JpeasNwNb58&t=161s>

2.6 วิชาการจัดการตลาดชุมชนและการกระจายสินค้า

- เรื่อง 1. ตลาดนัดสีเขียว
<https://www.youtube.com/watch?v=Uc72TxlpM9I&feature=youtu.be>
2. ระบบแลกเปลี่ยนชุมชน
<https://www.youtube.com/watch?v=teXnv2fymSs&t=1222s>
3. คนละไม้ คนละมือ การจัดการตลาดที่ด่านช้าง
<https://www.youtube.com/watch?v=vTyzgJBw8ag>
<https://www.youtube.com/watch?v=CRtLd87N5sk&t=159s>
4. ส่งผัก ส่งใจ
<https://www.youtube.com/watch?v=WAONAn6o3qg&t=1s>
<https://www.youtube.com/watch?v=pJbqORKuqbc>

2.7 วิชาการศึกษากลุ่มตัวอย่าง

- เรื่อง 1. กลุ่มเกษตรกรมัยยั่งยืน ต.ห้วยทราย อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่
<https://www.youtube.com/watch?v=dCHhtct-rjU&t=391s>
2. วิสาหกิจชุมชนเกษตรเพื่อสุขภาพปถวิ จ.จันทบุรี
<https://www.youtube.com/watch?v=u4Lf9Azndno&t=240s>

3. หมวดวิชาการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย (รหัส 03)

3.1 วิชาการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย

- เรื่อง 1. สมุนไพรกับสุขภาพ
<https://www.youtube.com/watch?v=6eoVgWZhB-U>
https://www.youtube.com/watch?v=odr_blu9Dcl
2. แพทย์ทางเลือกกับหมอเขียว
<https://www.youtube.com/watch?v=y5yVjAlWvcM&t=102s>
<https://www.youtube.com/watch?v=Mmd6ROfwoCM&t=134s>
3. โยคะกายบริหารกับหมอเขียว
<https://www.youtube.com/watch?v=iwjUUqV-lvY&t=175s>
4. หลักการแพทย์วิถีธรรมโรคเกิดและหายได้อย่างไร
https://www.youtube.com/watch?v=alRLn1H_pWA&t=9s
<https://www.youtube.com/watch?v=DSrO9U2h6vY&t=307s>
<https://www.youtube.com/watch?v=AGfBYkS9fyA>

5. ลูกผู้ชายตัวจริง

<https://www.youtube.com/watch?v=kJkpjWveGVs&t=1748s>

6. พลิกผันชีวิต พิชิตโรคร้าย

<https://www.youtube.com/watch?v=-JliLSgvlpg&t=26s>

7. สุขภาพดีด้วยวิถีธรรมชาติกับหมอรุจน์

<https://www.youtube.com/watch?v=Wnhm6eqU4qM&t=5s>

<https://www.youtube.com/watch?v=Y04TbZzwp-Y&t=13s>

<https://www.youtube.com/watch?v=5KVugNB7-vs>

<https://www.youtube.com/watch?v=9xntYAW7iFY&t=10s>

<https://www.youtube.com/watch?v=dHWIuJ7GpPk&t=13s>

<https://www.youtube.com/watch?v=HVZSLd3ohqY&t=74s>

<https://www.youtube.com/watch?v=cvpO1X0v3zE&t=3s>

<https://www.youtube.com/watch?v=8qWTuO6l-gY&t=58s>

https://www.youtube.com/watch?v=wUBi_eKAjf0

4. หมวดวิชาสาระบันเทิง (รหัส 04)

4.1 วิชาผู้นำกับการพัฒนา

เรื่อง 1. ยอดหญิงนักพัฒนา

<https://www.youtube.com/watch?v=c4u-BJJPVQA&t=300s>

2. เสียงกู่จากครุใหญ่

<https://www.youtube.com/watch?v=DPUZqu8Js9E&t=45s>

จากประเด็นการจัดเวทีเพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานของกลุ่มและผู้สูงวัยร่วมกับตัวแทนผู้สูงวัย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงวัย การศึกษาทางไกล และอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ จำนวน 21 ราย คณะผู้วิจัยได้ จัดทำหลักสูตรหลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 หลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย

สำหรับรายละเอียดของหลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย ประกอบด้วยเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

ชื่อหลักสูตร

การเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย

ชื่อผู้จัดทำ

ผู้จัดทำ การเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ปรัชญาและแนวคิดในการจัดการเรียนรู้

1. ปรัชญาการเรียนรู้

ปรัชญาการเรียนรู้ของโครงการได้นำแนวทางการเรียนรู้และหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult learning) อาทิ การเรียนรู้ของแบบมีส่วนร่วม ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตัวเอง โดยใช้หลักการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์กับกระบวนการกลุ่ม ส่วนการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเรียนรู้ที่ใช้หลักการเชื่อมโยง รวมกัน ประสาน ผสมหรือเติมเต็ม ในลักษณะบูรณาการเชิงเนื้อหา เชิงวิธีการ และบูรณาการระหว่างความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ การปฏิบัติและสิ่งที่เป็นอยู่ในชีวิตจริง พัฒนาการทางความรู้และจิตใจ เพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเป้าหมาย โดยเสริมสร้างความตระหนักและความเข้าใจในการผลิตและการบริโภคผลผลิตเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย เพื่อให้เป็นต้นแบบในการจัดการการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย โดยเน้นการส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของการพึ่งตนเองเพื่อให้เกิดความ มั่นคงทางอาหารที่สามารถผลิตอาหารที่พอเพียง การเข้าถึงอาหารปลอดภัยไร้สารพิษตกค้าง และการได้รับประโยชน์หรือคุณค่าจากอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ

2. ลักษณะเด่นของการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT)

จากปรัชญาการเรียนรู้ดังที่ได้กล่าวมาเมื่อประยุกต์ใช้กับการ สร้างชุด การเรียนรู้ทางไกล ด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย จะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากการศึกษาภายใต้ระบบการศึกษาปกติที่เป็นทางการ คือ

2.1 ใช้ชุดสื่อวีดิทัศน์ สื่อ On line เป็นเครื่องมือหลักของการสร้างกระบวนการเรียนรู้ อันทำให้ต้นทุนการเรียนรู้ต่ำมาก แต่ให้ผลสัมฤทธิ์สูง (มีประสิทธิภาพ) เพราะเรียนรู้จากประสบการณ์ ของต้นแบบบุคคล กลุ่ม ชุมชน เครือข่ายที่ทำจริง เป็นกรณีศึกษา กรณีตัวอย่างและสามารถใช้สถานที่ใด ๆ ในแต่ละหมู่บ้านเป็นที่เรียนก็ได้ขอเพียงให้มีเครื่องมือ โทรทัศน์ โดยไม่ต้องลงทุนก่อสร้างอาคารอะไรเพิ่ม อีกทั้งสามารถใช้วิทยากรกระบวนการจากคนในแต่ละกลุ่ม ชุมชนเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการความรู้ ส่งผลให้ชาวบ้านไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปเรียนในสถานที่ห่างไกลตลอดจนสามารถจะกำหนดตารางเวลาเรียนรู้ที่เหมาะสมร่วมกันได้โดยไม่ให้กระทบต่อวิถีการทำมาหากิน จึงสามารถเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และได้ความรู้ครบถ้วนเป็นระบบ (package) ที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหาของเกษตรกร ภายใต้บริบทของปัญหาที่แตกต่างกัน (เนื่องจากสามารถใช้สื่อที่มีเรื่องราวความรู้หลากหลายช่วยในการจัดการเรียนรู้โดยไม่มีข้อติดขัดด้านตัวผู้สอนหรือวิทยากรเก่ง ๆ ที่จะมีปัญหาในการเดินทางไปสอนยังสถานที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ)

2.2 เน้นการเรียนรู้จากการลงมือประพฤติปฏิบัติ ด้วยการอาศัยประเด็นปัญหาของแต่ละชีวิต แต่ละครอบครัว แต่ละกลุ่ม ชุมชนท้องถิ่น เป็นโจทย์เพื่อหาคำตอบในการแก้ปัญหา

เหล่านั้น ผ่านทางการทำโครงการต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขทั้งต่อผู้เรียน ครอบครัว กลุ่ม และชุมชนท้องถิ่น (มีประโยชน์) กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้ ช่วยให้แม้แต่คนที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ ก็สามารถจะร่วมเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในการแก้ปัญหาของชีวิตตนเองและครอบครัว จากหลักสูตรการเรียนรู้ที่ออกแบบให้สามารถรองรับกลุ่มคนซึ่งมีพื้นฐานการศึกษาอันแตกต่างกันหลากหลายได้ เนื่องจากเน้นเรียนรู้ด้วยการดูสื่อเรื่องเล่าต่าง ๆ และการทำโครงการ เพื่อแก้ปัญหาของแต่ละชีวิต ครอบครัว กลุ่ม อันสอดคล้องกับวิถีการเรียนรู้ตามปกติของผู้คนอยู่แล้ว เพียงแต่จัดการเรียนรู้ตามธรรมชาตินี้ให้เป็นระบบขึ้น และสร้าง “ระเบียบวินัยของการเรียนรู้” (discipline) ผ่านการให้**ใบวุฒิบัตร** ที่จะออกให้กับผู้ที่มีวินัยของการเรียนรู้ตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้เพื่อเป็น “สัญญาะ” แห่งการรับรองคุณค่าของ “ความรู้” ที่สามารถจะแก้ปัญหาชีวิตของผู้เรียน ครอบครัว กลุ่มและชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 เน้นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มของคนที่มีอายุในบริเวณใกล้เคียงกันโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง อันจะนำไปสู่การรวมกลุ่มของคนที่มีฐานความรู้ความเข้าใจ (หรือทิวทัศน์) ที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความประหยัดของขนาด (economy of scale) ในการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งด้านการผลิต การตลาด การบริโภค การจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ของคนในแต่ละชุมชน ตลอดจนนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม ชุมชนท้องถิ่นจนก่อเกิดเป็นสภาพแห่งความมี “มิตรดี สหายดี สภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดี” ซึ่งเอื้อต่อการเสริมสร้างความเจริญงอกงามทางจิตปัญญาของผู้คน (ทำให้มีความสุขอย่างยั่งยืน)

3. เกณฑ์ชีวิตและมาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย ได้น้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เรื่องทฤษฎีใหม่ 3 ชั้น ได้แก่ การแก้ปัญหาในระดับบุคคลและครัวเรือน ระดับกลุ่มคน และระดับเครือข่าย จึงสามารถแบ่งระดับการเรียนรู้ของหลักสูตรได้เป็น 3 ชั้น คือ

ก) **ขั้นที่ 1** เน้นการแก้ปัญหาระดับของชีวิตปัจเจกบุคคลและครัวเรือนให้หมดหนี้สิน ลดต้นทุน ทำเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ มีอาชีพการงานที่มั่นคง มีครอบครัวที่อบอุ่น ลดอบายมุข สิ่งเสพติดที่เป็นทางแห่งความเสื่อมของชีวิต ตลอดจนมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่แข็งแรง เป็นต้น

ข) **ขั้นที่ 2** เน้นการแก้ปัญหาระดับของกลุ่มคนที่มีการรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มลักษณะต่าง ๆ ให้เกิดเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งมั่นคง สามารถพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสุขภาพะทั้งในมิติทางด้านกาย (Physical Health) จิต (Mental Health) สังคม (Social Health) และ จิตปัญญา (Spiritual Health) ของสมาชิกกลุ่ม

ค) **ขั้นที่ 3** เน้นการแก้ปัญหาระดับเครือข่ายที่เชื่อมโยงกลุ่มคนหลายกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในมิติต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์

การเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย เน้นเรียนรู้จากแบบอย่างเรื่องราวความสำเร็จของผู้คนและกลุ่มคนต่าง ๆ นั้นจะสอดคล้องกับ**ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา** (Mirror Neuron Theory) ที่นักวิทยาศาสตร์เพิ่งค้นพบตำแหน่งของเซลล์กระจกเงาใน

สมอง ซึ่งทำหน้าที่จดจำพฤติกรรมของสิ่งที่เห็น และผลักดันให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านั้น เหมือนภาพสะท้อนของกระจก อีกทั้งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของสมอง (Brain Based Learning Theory) ที่ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์จะเรียนรู้ได้ดีด้วยวิธีรับรู้ ผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ หลายด้านพร้อมกันอย่างต่อเนื่อง ในทิศทางที่สอดคล้องประสานสัมพันธ์กัน ทั้งการเห็นภาพ ได้ยินเสียง ได้ลงมือทดลองสัมผัสจากการปฏิบัติ ฯลฯ ด้วย “ความถี่” (frequency) และ “ห้วงระยะเวลา” (duration) อันเหมาะสม การเรียนรู้หลักสูตรนี้จึงให้น้ำหนักของหน่วยกิตด้านการลงมือประพฤติปฏิบัติจริงผ่านการทำโครงการต่าง ๆ ไม่ต่ำกว่าน้ำหนักของหน่วยกิตที่ให้การเรียนรู้ในภาคทฤษฎีจากการดูสื่อชุดพร้อมกับกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในห้องเรียน

อย่างไรก็ตามหลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยนี้ เป็นนวัตกรรมของการเรียนรู้อันจะต้องใช้เวลาในการวิจัยและพัฒนาชุดการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ ซึ่งจะอาศัยวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยการทดลองดำเนินการกับกลุ่มต่าง ๆ ที่สนใจ และพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรควบคู่ไปด้วย เพื่อความสมบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลัก แนวคิดเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย และระบุคุณค่าความสำคัญ ประโยชน์ของเกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจ และความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนในวิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยและนำแผนการดำเนินชีวิตของตน ครอบครัว กลุ่มและชุมชนไปปฏิบัติได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยได้
4. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย

มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

ในการเรียนรู้มีมาตรฐานเชิงพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย
2. มีการเสริมสร้างกิจกรรม การเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต และการดูแลสุขภาพ
3. มีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ในทุกระบบ
4. สามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น

หลักสูตรการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร

1. หมวดวิชากระบวนทัศน์และวิถีเกษตรอินทรีย์ (รหัส 01)
2. หมวดวิชาการผลิตอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์และการตลาด (รหัส 02)
3. หมวดวิชาการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ (รหัส 03)
4. หมวดวิชาสาระบันเทิง (รหัส 04)

หมายเหตุ หมวดวิชาและวิชาในการเรียนรู้ อาจจะมีการพัฒนาเพิ่มเติมตามความต้องการของผู้เรียน
รายละเอียดวิชาและสื่อการเรียนรู้ในแต่ละหมวด มีดังนี้

1. หมวดวิชากระบวนทัศน์และวิถีเกษตรอินทรีย์ (รหัส 01)

1.1 วิชาวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

- เรื่อง 1. วิถีเศรษฐกิจพอเพียง
2. วิถีเศรษฐกิจพอเพียงในโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน

1.2 วิชาการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และโลกาภิวัตน์กับการเปลี่ยนแปลง

- เรื่อง 1. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและเกษตรอินทรีย์
2. ความมั่นคงทางอาหารกับสถานการณ์ประเทศไทย

1.3 วิชาวิถีเกษตรอินทรีย์

- เรื่อง 1. เส้นทางเกษตรอินทรีย์
2. เกษตรอินทรีย์ทางเลือกใหม่ของเกษตรกรไทย
3. เกษตรประณีต 1 ไร่ ไม่ยากไม่จน
4. ฆาตกรเงียบ

1.4 วิชาการจัดกระบวนการเรียนรู้

เรื่อง 1. ต้นแบบหลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลของเกษตรกรด้านอาหารปลอดภัย
และเกษตรอินทรีย์ มสธ.

1.5 วิชาการณศึกษากลุ่มตัวอย่าง

- เรื่อง 1. โรงเรียนชานาคุณธรรมบ้านสวนธรรมร่วมใจ จ.ยโสธร

2. หมวดวิชาการผลิตอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์และการตลาด (รหัส 02)

2.1 วิชาการจัดการดินและปุ๋ย

- เรื่อง 1. การปรับปรุงดินในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน
2. การทำดินระเบิด ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยหมักจากขยะ

2.2 วิชาจุลินทรีย์

- เรื่อง 1. จุลินทรีย์เบญจคุณ
2. แบคทีเรียสังเคราะห์แสง
3. การสาธิตการทำน้ำหมักชีวภาพ
4. วิธีการทำน้ำหมักโดยไม่ใช้เมีลาสหรือกากน้ำตาล

2.3 วิชาการจัดการน้ำ

เรื่อง 1. สาธิตการปลูกผักด้วยวัสดุต่างๆ ไม่ต้องรดน้ำบ่อย

2.4 วิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม

เรื่อง 1. พันธุกรรมและการทำเกษตรอินทรีย์
2. การคัดเลือกและเก็บเมล็ดพันธุ์

2.5 วิชาการจัดการศัตรูพืช

เรื่อง 1. การควบคุมแมลงโดยใช้น้ำส้มควันไม้
2. สมุนไพรไล่แมลง

2.6 วิชาการจัดการตลาดชุมชนและการกระจายสินค้า

เรื่อง 1. ตลาดนัดสีเขียว
2. ระบบแลกเปลี่ยนชุมชน
3. คนละไม้ คนละมือ การจัดการตลาดที่ด่านช้าง
4. ส่งผัก ส่งใจ

2.7 วิชาการศึกษากลุ่มตัวอย่าง

เรื่อง 1. กลุ่มเกษตรกรมัยยั้งยืน ต.ห้วยทราย อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่
2. วิสาหกิจชุมชนเกษตรเพื่อสุขภาพปถวิ จ.จันทบุรี

3. หมวดวิชาการดูแลสุขภาวะของผู้สูงอายุ (รหัส 03)

3.1 วิชาการดูแลสุขภาวะของผู้สูงอายุ

เรื่อง 1. สมุนไพรกับสุขภาพ
2. แพทย์ทางเลือกกับหมอเขียว
3. โยคะกายบริหารกับหมอเขียว
4. หลักการแพทย์วิถีธรรมโรคเกิดและหายได้อย่างไร
5. ลูกผู้ชายตัวจริง
6. พลิกผันชีวิต พิชิตโรคร้าย
7. สุขภาพดีด้วยวิถีธรรมชาติกับหมออรุณ

4. หมวดวิชาสารบบเทิง (รหัส 04)

4.1 วิชาผู้นำกับการพัฒนา

เรื่อง 1. ยอดหญิงนักพัฒนา
2. เสี่ยงกู่จากครูใหญ่

ระบบการเรียนรู้และกำหนดเวลาการเรียนรู้

หลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัยนี้ ใช้ระบบการเรียนการสอน โดยจัดสาระของหลักสูตรเป็นชุดวิชาที่บูรณาการเนื้อหา และประสบการณ์ต่าง ๆ ของวิชาที่เกี่ยวข้องกับ หมวดวิชาการบริหารที่ต้นและวิถีเกษตรอินทรีย์ หมวดวิชาการผลิตอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์และการตลาด หมวดวิชาการดูแลสุขภาวะของผู้สูงวัย

ที่มีความสัมพันธ์กันเข้าไว้ด้วยกันอย่างมีระบบ และเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในเชิงเนื้อหากับการฝึกปฏิบัติ และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจริง ระบบการเรียนรู้ได้แบ่งเป็น 2 ช่วงโดยมีลักษณะดังนี้

ช่วงระยะที่ 1 ระยะการเข้าใจ เป็นการเรียนรู้ที่เน้นด้านการเรียนรู้เชิงเนื้อหา แนวคิด หลักการและองค์ความรู้ต่างๆ ที่สามารถเข้าใจ ในการทำเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัยได้ เป็นการเรียนรู้แบบผสมผสานจากสื่อวีดิทัศน์คัดสรร สื่อ On line เรียนรู้ จากประสบการณ์ของต้นแบบ บุคคล กลุ่ม ชุมชน เครือข่ายที่ทำจริง เป็นกรณีศึกษา รวมถึงการเรียนรู้ลักษณะอื่น ๆ และการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มในการพูดคุย สรุปล วิเคราะห์ เนื้อหา และ การทำกิจกรรมหลังจากชมสื่อวีดิทัศน์ อย่างน้อย **4 สัปดาห์ (1 เดือน)** สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวม 4 วัน 12 ชั่วโมง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปบทเรียนร่วมกัน

ช่วงระยะที่ 2 ระยะการเข้าถึงและพัฒนา เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเพื่อการเปลี่ยนแปลงวิถีเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์และการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัยที่สามารถเข้าถึง และเกิดการพัฒนาในระดับบุคคลและครอบครัว เป็นการเรียนรู้ โดยการปฏิบัติการจริง **12 สัปดาห์ (3 เดือน)** ดังนี้

1. การทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและครัวเรือนในการทำเกษตรปลอดภัยเกษตรอินทรีย์ และการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย เป็น เวลา 12 สัปดาห์
2. การเรียนรู้ เสริมจากการพูดคุย ศึกษาดูงานจากบุคคลต้นแบบ กลุ่มต้นแบบ ชุมชนต้นแบบ รวมถึงการศึกษา ซักถามกับผู้จัดการเรียนรู้และการเรียนรู้ จากสื่อสิ่งพิมพ์คัดสรร
3. การเรียนรู้ โดยกระบวนการกลุ่มในการพูดคุย สรุปล วิเคราะห์ สรุปลบทเรียน การทำกิจกรรม การปฏิบัติการพัฒนาตนเองไม่น้อยกว่า 3 เดือน ๆ ละ 1 วัน วันละ 3 ชั่วโมง และสรุป ประเมินผล 1 ครั้ง รวม 6 วัน 18 ชั่วโมง

สรุป รวมระยะเวลาในการเรียนรู้ด้านเนื้อหาและการปฏิบัติการจริง **16 สัปดาห์หรือ 4 เดือน**

การวัดผลและการสำเร็จการเรียนรู้

การสำเร็จการเรียนรู้ ผู้สำเร็จการเรียนรู้ในหลักสูตร ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีเวลาร่วมเรียนรู้ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนวันที่กลุ่มมีการนัดพบของกลุ่ม
2. มีการทำโครงการส่วนบุคคลและโครงการกลุ่ม (แผนชีวิตด้านเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์)
3. มีการทำกิจกรรมด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย ของตนเองและกลุ่ม

บทบาทของผู้จัดการเรียนรู้ในพื้นที่

ผู้จัดการเรียนรู้ในพื้นที่หรือผู้ช่วยชุมชนในพื้นที่เป็นผู้ที่อาสากลุ่มเรียนรู้ในการช่วยเหลืออำนวยความสะดวกและจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีบทบาท ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรและสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้
2. ชี้แจงทำความเข้าใจในหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

3. ร่วมกับผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม โดยการสัมมนากลุ่ม (กำหนดวิชา สถานที่ เวลาการเรียนรู้)
4. อำนวยความสะดวก และแนะนำผู้เรียนในการจัดทำแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน (กำหนดวิชาและแนะนำกิจกรรมการเรียนรู้)
5. ประสานงาน จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้
6. ในการเรียนรู้เชิงเนื้อหา ผู้จัดการเรียนรู้จะต้องเป็นผู้นำกระบวนการเรียนรู้ในการตั้งคำถาม คิด วิเคราะห์ และสรุปประเด็นที่ได้จากการเรียนรู้
7. ในการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ ผู้จัดการเรียนรู้จะต้องติดตาม เยี่ยมเยียน ให้กำลังใจ และให้ข้อเสนอแนะกับผู้เรียน
8. ติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ทั้งในส่วนของผู้เรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร
9. ช่วยประสานงานเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มผู้เรียนรู้กับคณะทำงานหลักสูตร
10. ช่วยประสานงานเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มผู้เรียนรู้กับองค์กรภาคีสนับสนุนอื่น ๆ
11. ให้ข้อเสนอแนะต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการสนับสนุนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กำหนดการเปิดการเรียนรู้

กลุ่ม ชุมชน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและภาคีต่าง ๆ ดำเนินการเปิดการเรียนรู้ในปี 2563 เป็นต้นไป

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเรียนรู้

ผู้เข้ารับการเรียนรู้ จะต้องมีความรู้ดังนี้

1. มีความมุ่งมั่นและต้องการทำเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง
2. มีเวลาและตั้งใจในการจะเข้าเรียนรู้และสามารถเข้าร่วมเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ
3. สามารถรวมกลุ่มผู้สนใจที่จะเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละกลุ่ม ชุมชนหรือองค์กรได้

สถานที่และอุปกรณ์การศึกษา

1. สถานที่ การจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้ กลุ่มผู้เรียนรู้สามารถกำหนดสถานที่และช่วงเวลาในการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ด้วยตัวเอง
2. อุปกรณ์การเรียนรู้ กลุ่มและชุมชนที่มีการเรียนรู้ จัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายวีดิทัศน์ เครื่องรับโทรทัศน์ ฯลฯ ด้วยตนเอง
3. สื่อวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนรู้ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและหน่วยงานภาคีได้จัดทำขึ้น
4. แนวทางการเรียนรู้ประจำหลักสูตร

ทรัพยากรและงบประมาณ

ทรัพยากรในกิจกรรม ผู้เรียนรู้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและองค์กรสนับสนุนสมทบตามความจำเป็น

ผลที่คาดว่าจะได้รับของหลักสูตร

1. ส่งเสริมและขยายผลการขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย
2. พัฒนาบุคคลเป้าหมายให้ดำรงชีวิตตามวิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย
3. พัฒนารูปแบบ/การเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงระหว่างแนวคิด หลักการ สู่การปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลง เป็นการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเกษตรกรและชุมชน
4. ประสานเชื่อมโยงภาคีต่าง ๆ ในการฝึกกำลังและเรียนรู้ร่วมกันในการดำเนินงาน ส่งเสริมการทำเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย

การดำเนินงานของผู้จัดการเรียนรู้

กิจกรรม	เดือนที่						
	0	1	2	3	4	5	
1. ประชาสัมพันธ์ รับสมัครผู้เรียน	↔						
2. การสัมภาษณ์ผู้จัดการเรียนรู้	↔						
3. วางแผน กำหนดวิชา/สื่อ/เวลา กับผู้เรียนรู้	↔						
4. รับเอกสารและสื่อการเรียนรู้จาก มสธ.							
5. จัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 1		↔					
6. ส่งเสริมการทำแผนชีวิต/แผนกลุ่ม			↔				
7. จัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 2			↔	↔	↔		
8. ติดตาม เยี่ยมเยียนให้กำลังใจผู้เรียนรู้			↔	↔	↔		
9. ประเมินผลหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้						↔	
10. รายงานผลการเรียนรู้และผลการประเมิน						↔	
11. ประสานงานในการขับเคลื่อนต่อไป						↔	

ตารางการเรียนรู้ประจำหลักสูตรและการสัมมนากลุ่ม

สัปดาห์ที่	หมวดวิชา
1	หมวดวิชากระบวนทัศน์และวิถีเกษตรอินทรีย์ (รหัส 01)
2	หมวดวิชาการผลิตอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์และการตลาด (รหัส 02)
3	หมวดวิชาการศึกษาสุขภาพของผู้สูงวัย (รหัส 03)
4	หมวดวิชาสารบบันเทิง (รหัส 04)
5 – 17	ภาคการปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองและกลุ่ม

หมายเหตุ หมวดวิชาในการจัดการเรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้สามารถวางแผนได้ตามความเหมาะสม

การสัมมนากลุ่ม

การสัมมนาเป็นกิจกรรมที่ผู้ร่วมเรียนรู้ในแต่ละจุดการเรียนรู้และผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพิ่มพูนทักษะ และอภิปรายประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน 2 ระยะเวลา ดังนี้

ช่วงระยะที่ 1 เวลา 1 เดือน (4 สัปดาห์) สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง รวม 4 ครั้ง 12 ชั่วโมง

ช่วงระยะที่ 2 เวลา 3 เดือน ๆ ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง และสรุปประเมินผล 1 ครั้ง รวม 4 ครั้ง 12 ชั่วโมง โดยวัน เวลา ผู้ร่วมเรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้แต่ละจุดการเรียนรู้ร่วมกันกำหนด ดังนี้

ช่วงระยะ	สัปดาห์ที่/ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	เวลาถึง.....น. (3 ชั่วโมง)	สถานที่เรียนรู้
ช่วงระยะที่ 1 (4 สัปดาห์ 4 ครั้ง)				
1	1			
	2			
	3			
	4			

ช่วงระยะ	เดือนที่/ ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	เวลาถึง.....น. (3 ชั่วโมง)	สถานที่เรียนรู้
ช่วงระยะที่ 2 (3 เดือน 3 ครั้ง)				
2	1			
	2			
	3			
	6			สรุปและประเมินผลการเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 4 ทดลองและประเมินรูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย

ตอนที่ 5 การทดลองรูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย

การดำเนินการใน การทดลองรูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการในการเรียนรู้ด้านเนื้อหาและการปฏิบัติการเดิม ไว้ 16 สัปดาห์หรือ 4 เดือน ตามระบบการเรียนรู้ที่ได้แบ่งเป็น 2 ช่วงดังนี้

ช่วงระยะที่ 1 ระยะการเข้าใจ เป็นการเรียนรู้ที่เน้นด้านการเรียนรู้เชิงเนื้อหา แนวคิด หลักการและองค์ความรู้ต่างๆ ที่สามารถเข้าใจ ในการทำเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัยได้ เป็นการเรียนรู้แบบผสมผสานจากสื่อวีดิทัศน์คัดสรร สื่อ On line เรียนรู้จากประสบการณ์ของต้นแบบ บุคคล กลุ่ม ชุมชน เครือข่ายที่ทำจริง เป็นกรณีศึกษา รวมถึงการเรียนรู้ลักษณะอื่น ๆ และการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มในการพูดคุย สรุป วิเคราะห์ เนื้อหา และ การทำกิจกรรมหลังจากชมสื่อวีดิทัศน์ อย่างน้อย 4 สัปดาห์ (1 เดือน) สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวม 4 วัน 12 ชั่วโมง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปบทเรียนร่วมกัน

ช่วงระยะที่ 2 ระยะการเข้าถึงและพัฒนา เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเพื่อการเปลี่ยนแปลงวิถีเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัยที่สามารถเข้าถึง และเกิดการพัฒนาในระดับบุคคลและครอบครัว เป็นการเรียนรู้ โดยการปฏิบัติการจริง 12 สัปดาห์ (3 เดือน) ดังนี้

เดือน กิจกรรม	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
7. จัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 2				←————→							
8. ติดตาม เยี่ยมเยียนให้กำลังใจผู้ เรียนรู้				←————→							
9. ประเมินผลหลักสูตรและการ จัดการเรียนรู้								↔			
10. รายงานผลการเรียนรู้และผล การประเมิน									↔		
11. ประสานงานในการขับเคลื่อน ต่อไป									↔		

โดยมีรายละเอียดการดำเนินการทดลองรูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่ม
ด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ 11 ขั้นตอน
ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์ รับสมัครผู้เรียน คณะผู้วิจัยได้ประชาสัมพันธ์และรับสมัครผู้เรียนรู้
หลักสูตร “การเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูง
วัยในจังหวัดนนทบุรีและชลบุรี” โดยประสานภาคีเครือข่าย กลุ่มสมาชิกผู้สูงวัยทั้ง 6 กลุ่มเพื่อเข้าร่วม
เรียนรู้โดยสมัครใจ จำนวนประมาณ 20 คน

2. การสัมมนาผู้จัดการเรียนรู้ โดยประสานงานให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนกลุ่ม และ
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบกลุ่ม ที่จะมาเป็นผู้จัดการเรียนรู้ มาสัมมนาปฐมนิเทศ
หลักสูตร ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563 เพื่อให้มีผู้จัดการเรียนรู้ที่
สามารถเป็นผู้นำในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรให้กับสมาชิกกลุ่มและสามารถ
ประเมินผลการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ตามหลักสูตรได้

3. วางแผน กำหนดวิชา/สื่อ/เวลา กับผู้เรียนรู้ หลังจากสัมมนาปฐมนิเทศการ
ดำเนินงานแล้ว ผู้จัดการเรียนรู้ตัวแทนกลุ่มผู้สูงวัย ต้องชี้แจงให้สมาชิกกลุ่มได้เข้าใจกฎเกณฑ์การเข้า
ร่วมการจัดการเรียนรู้ก่อนการจัดกิจกรรม โดยให้วางแผน กำหนดวิชา/สื่อ/เวลา ร่วมกันในกลุ่ม และ
นัดวัน เวลา และสถานที่ให้กับสมาชิกกลุ่มที่สะดวกในการเข้าร่วมการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

4. รับเอกสารและสื่อการเรียนรู้จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ซึ่งประกอบด้วย
สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นเอกสาร 3 เล่ม ได้แก่ 1) หลักสูตรและรายชื่อสื่อวีดิทัศน์คัดสรรเพื่อการเรียนรู้
หลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย
2) แนวทางการเรียนรู้หลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์
สู่สุขภาพของผู้สูงวัย และ 3) คู่มือผู้จัดการเรียนรู้หลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่ม
ด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ยูเอสบี แฟลชไดรฟ์ (USB

flash drive) บรรจุมัลแวร์เพื่อการเรียนรู้ทั้ง 4 หมวดวิชา ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้จัดทำช่องทางในการนำเสนอเนื้อหาสื่อต่างๆ เหล่านี้ผ่านระบบออนไลน์เพื่อความสะดวกของผู้สูงวัยในการเข้าไปเรียนรู้ด้วย

5. จัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 1 โดยเริ่มการเรียนรู้ตามหลักสูตรช่วงที่ 1 ระยะเวลาเข้าใจ เรียนจากสื่อ โดยกำหนดไว้ 4 สัปดาห์ ๆ ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 4 ครั้ง รวม 12 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงได้มีการขยายเวลาในการจัดการเรียนรู้ช่วงที่ 1 ออกเป็น 6 สัปดาห์ โดยให้สมาชิกกลุ่มผู้สูงวัยจัดทำตารางเรียนเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน โดยเลือกดูสื่อตามความต้องการหรือความสนใจของสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก โดยให้ผู้จัดการเรียนรู้ให้สมาชิกกลุ่มทำแบบประเมินก่อนเรียน เพื่อทดสอบว่าสมาชิกมีความรู้ก่อนเรียนในระดับใดก่อน โดยในการนัดหมายเพื่อเรียนรู้ในแต่ละครั้งผู้จัดการเรียนรู้จะตั้งคำถามชวนคุยกับสมาชิก เพื่อเป็นการประเมินการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มว่ามีความเข้าใจและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับตนเองได้อย่างไร

6. ส่งเสริมการทำแผนชีวิต/แผนกลุ่ม หลังจากเรียนรู้เนื้อหาหมวดวิชาต่างๆ ตามหลักสูตรช่วงที่ 1 ระยะเวลาเข้าใจ เรียนเรียบร้อยแล้ว ผู้จัดการเรียนรู้จะชวนสมาชิกกลุ่มผู้สูงวัยทำแผนชีวิตเป็นรายบุคคล แผนกลุ่มร่วมกันว่าจะนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติในด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์ และการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัยอย่างไร ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้สนับสนุนงบประมาณสำหรับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้กับกลุ่ม เพื่อให้สมาชิก และกลุ่มสามารถเริ่มทำกิจกรรมได้

7. จัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 2 โดยเริ่มการเรียนรู้ตามหลักสูตรช่วงที่ 2 ระยะเวลาเข้าถึงการพัฒนา เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเพื่อการเปลี่ยนแปลงวิถีเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย ที่สามารถเข้าถึง และเกิดการพัฒนาในระดับบุคคลและครอบครัว โดยได้กำหนดการปฏิบัติการจริง 12 สัปดาห์ (3 เดือน) ทั้งนี้เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงได้มีการขยายเวลาในการจัดการเรียนรู้ช่วงที่ 2 ออกเป็น 5 เดือน โดยจะต้องมีโครงการส่วนบุคคล และโครงการกลุ่ม ซึ่งการลงมือปฏิบัติจริงนั้น กลุ่มสามารถเลือกเนื้อหาที่ดูจากสื่อวีดิทัศน์ของโครงการมาทดลองทำ หรือเป็นองค์ความรู้ที่กลุ่มทำอยู่แล้วและมาปรับใช้ตามความสนใจของกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้จดจำและเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ

8. ติดตาม เยี่ยมเยียนให้กำลังใจผู้เรียนรู้ คณะผู้วิจัยได้มีการเยี่ยมเยียนและให้กำลังใจผู้เรียนรู้ 2 ช่องทาง ได้แก่

1) การเยี่ยมเยียนกลุ่มผู้สูงวัยในพื้นที่ เพื่อติดตามการดำเนินการและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมแก่สมาชิกกลุ่มผู้สูงวัยเกี่ยวกับด้านอาหารปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย โดยมีการเยี่ยมเยียนในพื้นที่ จำนวน 2 ครั้ง ครั้งแรกเป็นการเยี่ยมเยียนในช่วง ช่วงที่ 1 ระยะเวลาเข้าใจ และครั้งที่สองเป็นการเยี่ยมเยียนในช่วงที่ 2 ระยะเวลาเข้าถึงการพัฒนา

2) ติดตาม เยี่ยมเยียนให้กำลังใจผู้เรียนรู้ผ่านไลน์แอปพลิเคชัน (Group LINE) โดยคณะผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มผู้สูงวัยได้มีการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านไลน์แอปพลิเคชัน และได้มีการประชุมทางไกลร่วมกับผู้แทนกลุ่มผู้สูงวัยผ่านไลน์แอปพลิเคชันเพื่อติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน

9. ประเมินผลหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และจัดเวทีสนทนากลุ่ม โดยดำเนินการหลังจาก กลุ่มจัดกระบวนการเรียนรู้ครั้งที่ 2 ระยะเวลาเข้าถึงการพัฒนา เสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยดำเนินการในช่วงเดือนกันยายน 2563

10. รายงานผลการเรียนรู้และผลการประเมิน โดยคณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ และการจัดเวทีสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์และจัดทำรายงาน เพื่อนำเสนอต่อผู้แทนกลุ่มผู้สูงวัยและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ข้อคิดเห็นต่อการดำเนินงาน โดยดำเนินการจัดเวทีสัมมนาในวันที่ 15 ธันวาคม 2563

11. ประสานงานในการขับเคลื่อนต่อไป โดยคณะผู้วิจัยได้จัดเวทีสัมมนาในวันที่ 15 ธันวาคม 2563 เพื่อให้ผู้แทนกลุ่มผู้สูงวัย ได้พบปะกับผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มผู้สูงวัยกลุ่มอื่น ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มผู้สูงวัยกลุ่มเกษตรอาสาพอเพียง กรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มผู้สูงวัยสนใจที่จะมาศึกษาดูงานต่อไป

ตอนที่ 6 การประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

การประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย เป็นการประเมินความคิดเห็นของผู้สูงวัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรใน 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) ความเหมาะสมของเนื้อหาของหลักสูตร 3) ความเหมาะสมของสื่อ อุปกรณ์ เอกสาร และสถานที่ คุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน 4) ความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร 5) ความเหมาะสมของมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร 6) ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ และ 7) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับชุมชน และระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จากการสอบถามผู้สูงวัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ดังปรากฏในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

	ระดับความเหมาะสม					Mean S.D	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลักแนวคิดเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และระบุคุณค่าความสำคัญ ประโยชน์ของเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยได้	49 (40.8)	56 (46.7)	14 (11.7)	1 (0.8)	-	4.27 0.698	มากที่สุด	3
2) เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้	35 (29.2)	65 (54.2)	20 (16.7)	-	-	4.12 0.668	มาก	5
3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจและความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตน ในวิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และนำแผนการดำเนินชีวิตของตน ครอบครัว กลุ่ม และชุมชนไปปฏิบัติได้	51 (42.5)	57 (47.5)	12 (10.0)	-	-	4.32 0.650	มากที่สุด	2
4) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยได้	65 (54.2)	45 (37.5)	9 (7.5)	1 (0.8)	-	4.45 0.672	มากที่สุด	1
5) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย	45 (37.5)	60 (50.0)	15 (12.5)	-	-	4.25 0.664	มากที่สุด	4
รวม						4.28 0.061	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าในภาพรวมผู้สูงวัยเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.28) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้สูงวัยเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ดังนี้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยได้ (ค่าเฉลี่ย = 4.45) รองลงมา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจและความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตน ในวิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และนำแผนการ

ดำเนินชีวิตของตน ครอบครัว กลุ่ม และชุมชนไปปฏิบัติได้ (ค่าเฉลี่ย = 4.32) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลักแนวคิดเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และระบุคุณค่า ความสำคัญ ประโยชน์ของเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยได้ (ค่าเฉลี่ย = 4.27) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย (ค่าเฉลี่ย = 4.25) และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้ (ค่าเฉลี่ย = 4.12) ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหาของหลักสูตร จากการสอบถามผู้สูงวัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหาของหลักสูตร ดังปรากฏในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ความเหมาะสมของเนื้อหาของหลักสูตร

เนื้อหาของหลักสูตร	ระดับความเหมาะสม					Mean S.D	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. หมวดวิชาการบรรณศาสตร์และวิถีเกษตรอินทรีย์ (รหัส 01)						4.14 0.060	มาก	2
1.1 วิถีเศรษฐกิจพอเพียง	45 (37.5)	63 (52.5)	12 (10.0)	-	-	4.27 0.635	มากที่สุด	2
1.2 วิชาการปรับเปลี่ยนบรรณศาสตร์และโลกาภิวัตน์กับการเปลี่ยนแปลง	27 (22.5)	72 (60.0)	21 (17.5)	-	-	4.05 0.633	มาก	10
1.3 วิชาวิถีเกษตรอินทรีย์	45 (37.5)	63 (52.5)	12 (10.0)	-	-	4.27 0.635	มากที่สุด	2
1.4 วิชาการจัดการกระบวนการเรียนรู้	38 (31.7)	62 (51.7)	20 (16.7)	-	-	4.15 0.682	มาก	7
1.5 วิชาการศึกษากลุ่มตัวอย่างปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย	43 (35.8)	47 (39.2)	30 (25.0)	-	-	4.11 0.070	มาก	8
2. หมวดวิชาการผลิตอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์และการตลาด (รหัส 02)						4.09 0.069	มาก	3
2.1 วิชาการจัดการดินและปุ๋ย	44 (36.7)	54 (45.0)	21 (17.5)	1 (0.8)	-	4.17 0.741	มาก	4
2.2 วิชาจุลินทรีย์	40 (33.3)	59 (49.2)	21 (17.5)	-	-	4.16 0.698	มาก	5
2.3 วิชาการจัดการน้ำ	40 (33.3)	59 (49.2)	21 (17.5)	-	-	4.16 0.698	มาก	5

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

เนื้อหาของหลักสูตร	ระดับความเหมาะสม					Mean S.D	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2.4 วิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม	33 (27.5)	61 (50.8)	23 (19.2)	2 (1.7)	1 (0.8)	4.02 0.783	มาก	13
2.5 วิชาการจัดการศัตรูพืช	36 (30.0)	56 (46.7)	25 (20.8)	3 (2.5)	-	4.04 0.782	มาก	11
2.6 วิชาการจัดการตลาดชุมชนและการกระจายสินค้า	43 (35.8)	46 (38.3)	30 (25.0)	1 (0.8)	-	4.09 0.799	มาก	9
2.7 วิชาการนิศึกษากลุ่มตัวอย่าง	38 (31.7)	50 (41.7)	20 (25.0)	2 (1.7)	-	4.03 0.798	มาก	12
3. หมวดวิชาการดูแลสุขภาวะของผู้สูงวัย (รหัส 03)						4.30 0.528	มากที่สุด	1
3.1 วิชาการดูแลสุขภาวะของผู้สูงวัย	40 (33.3)	76 (63.3)	4 (3.3)	-	-	4.30 0.528	มากที่สุด	1
4. หมวดวิชาสารบบันเทิง (รหัส 04)						3.97 0.704	มาก	4
4.1 วิชาผู้นำกับการพัฒนา	27 (22.5)	64 (53.3)	28 (23.3)	1 (0.8)	-	3.97 0.704	มาก	14
รวม						4.13 0.064	มาก	

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าในภาพรวมผู้สูงวัยเห็นว่าเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.13) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้สูงวัยเห็นว่าเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 วิชา ดังนี้ วิชาการดูแลสุขภาวะของผู้สูงวัย (ค่าเฉลี่ย = 4.30) รองลงมา วิธีเศรษฐกิจพอเพียง และวิชาวิถีเกษตรอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย = 4.27) เท่ากัน และเห็นว่าเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 11 วิชา ดังนี้ คือ วิชาการจัดการดินและปุ๋ย (ค่าเฉลี่ย = 4.17) วิชาจุลินทรีย์วิชาการจัดการน้ำ (ค่าเฉลี่ย = 4.16) เท่ากัน วิชาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.15) วิชาการนิศึกษากลุ่มตัวอย่างปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ผู้สูงวัย (ค่าเฉลี่ย = 4.11) วิชาการจัดการตลาดชุมชนและการกระจายสินค้า (ค่าเฉลี่ย = 4.09) วิชาการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์และโลกาภิวัตน์กับการเปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ย = 4.05) วิชาการจัดการศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย = 4.04) วิชาการนิศึกษากลุ่มตัวอย่าง (ค่าเฉลี่ย = 4.03) วิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม (ค่าเฉลี่ย = 4.02) และวิชาผู้นำกับการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย = 3.97) ตามลำดับ

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของสื่อ อุปกรณ์ เอกสาร และสถานที่ คุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน จากการสอบถามผู้สูงวัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหาของหลักสูตร ดังปรากฏในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ความเหมาะสมของสื่อ อุปกรณ์ เอกสาร และสถานที่ คุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน

ประเด็น	ระดับความเหมาะสม					Mean S.D	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. สื่อวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนรู้	39 (32.5)	45 (37.5)	33 (27.5)	3 (2.5)	-	4.00 0.840	มาก	12
2. อุปกรณ์การเรียนรู้ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายวีดิทัศน์ เครื่องรับโทรทัศน์ ฯลฯ	37 (30.8)	39 (32.5)	36 (30.0)	7 (5.8)	1 (0.8)	3.87 0.952	มาก	13
3. เอกสาร เช่น คู่มือแนวทางการเรียนรู้ ประจำหลักสูตร บันทึกการออกแบบ กระบวนการ บันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น	40 (33.3)	50 (41.7)	27 (22.5)	3 (2.5)	-	4.06 0.810	มาก	11
4. สถานที่ในการจัดการเรียนรู้ของกลุ่ม	48 (40.0)	45 (37.5)	27 (22.5)	-	-	4.17 0.774	มาก	10
5. คุณสมบัติของผู้เรียนรู้						4.29 0.692	มากที่สุด	
5.1 มีความมุ่งมั่นและต้องการทำ เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ สุข ภาวะของผู้สูงวัย และการพัฒนา คุณภาพชีวิตของตนเอง	60 (50.0)	45 (37.5)	15 (12.5)	-	-	4.37 0.699	มากที่สุด	2
5.2 มีเวลาและตั้งใจในการจะเข้า เรียนรู้และสามารถเข้าร่วมเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ	41 (34.2)	65 (50.0)	19 (15.8)	-	-	4.18 0.686	มาก	9
5.3 สามารถรวมกลุ่มผู้สนใจที่จะ เรียนรู้ร่วมกันในแต่ละกลุ่ม ชุมชน หรือองค์กรได้	54 (37.5)	53 (44.2)	12 (10.0)	1 (20.8)	-	4.33 0.690	มากที่สุด	3
6. คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ ประจำพื้นที่	27 (22.5)	72 (60.0)	21 (17.5)	-	-	4.24 0.755	มากที่สุด	
6.1 ช่วยวางแผนในการเรียนรู้	50 (41.7)	51 (42.5)	19 (15.8)	-	-	4.26 0.716	มากที่สุด	6
6.2 ช่วยอำนวยความสะดวกและจัด กระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนรู้	48 (40.0)	53 (44.2)	17 (14.2)	2 (1.7)	-	4.22 0.750	มากที่สุด	8

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความเหมาะสม					Mean S.D	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
6.3 ช่วยสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ โดยมีทักษะในการเป็นวิทยากรกระบวนการ	51 (42.5)	51 (42.5)	15 (12.5)	2 (1.7)	1 (0.8)	4.24 0.799	มากที่สุด	7
7. คุณสมบัตินักเรียนที่ปฏิบัติงานสนับสนุนจากโครงการ	45 (37.5)	63 (52.5)	12 (10.0)	-	-	4.36 0.645	มากที่สุด	
7.1 การอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับพื้นที่	61 (50.8)	50 (41.7)	9 (7.5)	-	-	4.43 0.631	มากที่สุด	1
7.2 การช่วยเหลือในการแก้ปัญหา	51 (42.5)	58 (48.3)	11 (9.2)	-	-	4.33 0.639	มากที่สุด	3
7.3 การสนับสนุนในการประสานงานกับชุมชนและภาคีอื่นๆ	53 (44.2)	54 (45.0)	53 (44.2)	-	-	4.33 0.665	มากที่สุด	3
รวม						4.21 0.742	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าในภาพรวมผู้วิจัยเห็นว่าสื่อ อุปกรณ์ เอกสาร และสถานที่ คุณสมบัตินักเรียน ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.21) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้วิจัยเห็นว่าสื่อ อุปกรณ์ เอกสาร และสถานที่ คุณสมบัตินักเรียน ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 8 ประเด็น ดังนี้ การอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย = 4.43) รองลงมา คุณสมบัตินักเรียนมีความมุ่งมั่นและต้องการทำเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้วิจัย และการพัฒนา คุณภาพชีวิตของตนเอง (ค่าเฉลี่ย = 4.37) คุณสมบัตินักเรียนสามารถรวมกลุ่มผู้สนใจที่จะเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละกลุ่ม ชุมชน หรือองค์กรได้ คุณสมบัตินักเรียนสนับสนุนจากโครงการในการช่วยเหลือในการแก้ปัญหา และการสนับสนุนในการประสานงานกับชุมชนและภาคีอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.33 เท่ากัน) คุณสมบัตินักเรียนประจำพื้นที่ช่วยวางแผนในการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.26) คุณสมบัตินักเรียนประจำพื้นที่ช่วยสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ โดยมีทักษะในการเป็นวิทยากรกระบวนการ (ค่าเฉลี่ย = 4.24) คุณสมบัตินักเรียนประจำพื้นที่ช่วยอำนวยความสะดวกและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย = 4.22) และเห็นว่าสื่อ อุปกรณ์ เอกสาร และสถานที่ คุณสมบัตินักเรียน ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ดังนี้ คือ คุณสมบัตินักเรียนมีเวลาและตั้งใจในการจะเข้าเรียนรู้และสามารถเข้าร่วมเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย = 4.18) สถานที่ใน

การจัดการเรียนรู้ของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.17) เอกสาร เช่น คู่มือแนวทางการเรียนรู้ประจำหลักสูตร บันทึกการออกแบบกระบวนการ บันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 4.06) สื่อวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.00) และอุปกรณ์การเรียนรู้ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายวีดิทัศน์ เครื่องรับโทรทัศน์ ฯลฯ (ค่าเฉลี่ย = 3.87) ตามลำดับ

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร จากการสอบถามผู้สูงวัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร ดังปรากฏในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร

ประเด็น	ระดับความเหมาะสม					Mean	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. กำหนดเวลาการเรียนรู้ (5 เดือน)	39 (32.5)	56 (46.7)	25 (20.8)	-	-	4.12 0.724	มาก	3
2. ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ (ตามความเหมาะสมของพื้นที่)	39 (32.5)	58 (48.3)	23 (19.2)	-	-	4.13 0.709	มาก	2
3. การสมัครและลงทะเบียนเรียน	31 (25.8)	66 (55.0)	21 (17.5)	2 (1.7)	-	4.05 0.708	มาก	5
4. การเรียนรู้ในเนื้อหาโดยใช้สื่อวีดิทัศน์	38 (31.7)	45 (37.5)	35 (29.2)	2 (1.7)	-	3.99 0.825	มาก	6
5. การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง	46 (38.3)	52 (43.3)	19 (15.8)	1 (0.8)	2 (1.7)	4.16 0.840	มาก	1
6. การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้โดยกลุ่มผู้เรียน	36 (30.0)	60 (50.0)	24 (20.0)	-	-	4.10 0.703	มาก	4
รวม						4.09 0.751	มาก	

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าในภาพรวมผู้สูงวัยเห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.09) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้สูงวัยเห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ประเด็น ดังนี้ การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (ค่าเฉลี่ย = 4.16) รองลงมา ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ (ตามความเหมาะสมของพื้นที่) (ค่าเฉลี่ย = 4.13) กำหนดเวลาการเรียนรู้ (5 เดือน) (ค่าเฉลี่ย = 4.12) การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้โดยกลุ่มผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย = 4.10) การสมัครและลงทะเบียนเรียน (ค่าเฉลี่ย = 4.05) และการเรียนรู้ในเนื้อหาโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ (ค่าเฉลี่ย = 3.99) ตามลำดับ

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร จากการสอบถามผู้สูงวัย เกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร ดังปรากฏในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ความเหมาะสมของมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

N=120

ประเด็น	ระดับความเหมาะสม					Mean S.D	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย	60 (50.0)	49 (40.8)	11 (9.2)	-	-	4.41 0.655	มากที่สุด	2
2. มีการเสริมสร้างกิจกรรมเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต	62 (51.7)	32 (26.7)	25 (20.8)	1 0.8)	-	4.29 0.824	มากที่สุด	4
3. มีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย ในทุกระบบ	63 (52.5)	37 (30.8)	19 (15.8)	1 (0.8)	-	4.35 0.774	มากที่สุด	3
4. สามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น	66 (55.0)	47 (39.2)	7 (5.8)	-	-	4.49 0.608	มากที่สุด	1
รวม						4.38 0.715	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าในภาพรวมผู้สูงวัยเห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.38) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่าผู้สูงวัยเห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประเด็น ดังนี้ สามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 4.49) รองลงมา มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย (ค่าเฉลี่ย = 4.41) มีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย ในทุกระบบ (ค่าเฉลี่ย = 4.35) และมีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต (ค่าเฉลี่ย = 4.29) ตามลำดับ

6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้สูงวัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ ดังปรากฏในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ

N=120

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. การทำแปลงทดลอง/ทดสอบ/วิจัย	93	77.5
2. การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม	116	96.7
3. การเรียนรู้ออนไลน์ ทางไอที	76	63.3
4. การเข้าร่วมอบรมของหน่วยงานต่างๆ	111	94.2
5. การประชุมกันในกลุ่ม	115	95.8
6. การดูงาน ทัศนศึกษา	89	74.2
7. การประชุม สัมมนาต่างๆ	101	84.2
8. การเชิญผู้รู้มาบรรยายในกลุ่ม	114	95.0

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ พบว่า กลุ่มผู้สูงวัยมีกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ ดังนี้ ร้อยละ 96.7 มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 95.8 มีการประชุมกันในกลุ่ม ร้อยละ 95.0 มีการเชิญผู้รู้มาบรรยายในกลุ่ม ร้อยละ 94.2 มีการเข้าร่วมอบรมของหน่วยงานต่างๆ ร้อยละ 84.2 มีการประชุมสัมมนาต่างๆ ร้อยละ 77.5 มีการทำแปลงทดลอง/ทดสอบ/วิจัย ร้อยละ 74.2 การดูงาน ทัศนศึกษา และ ร้อยละ 63.3 การเรียนรู้ออนไลน์ ทางไอที ตามลำดับ

7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับชุมชน และระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการสอบถามผู้สูงวัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับชุมชน และระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังปรากฏในตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับชุมชน และระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

N=120

ประเด็น	ระดับการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากเดิม					Mean S.D	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล						4.36 0.671	มากที่สุด	1
1.1 ความรู้ด้านเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย	58 (48.3)	51 (42.5)	11 (9.2)	-	-	4.39 0.652	มากที่สุด	1
1.2 ทัศนคติ/ความเห็นด้วยของ ท่านในการทำเกษตรปลอดภัยเกษตร อินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย	57 (47.5)	51 (42.5)	11 (9.2)	1 (0.8)	-	4.37 0.685	มากที่สุด	3

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

N=120

ประเด็น	ระดับการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากเดิม					Mean S.D	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1.3 มีทักษะในการทำเกษตร ปลอดภัยเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพ ของผู้สูงวัย	53 (44.2)	53 (44.2)	14 (11.7)	-	-	4.32 0.676	มากที่สุด	5
2. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ในระดับกลุ่ม						4.29 0.738	มากที่สุด	2
2.1 การทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม	50 (41.7)	49 (40.8)	20 (16.7)	1 (0.8)	-	4.23 0.753	มากที่สุด	6
2.2 ความสำเร็จของกลุ่ม	53 (44.2)	41 (34.2)	26 (21.7)	-	-	4.22 0.782	มากที่สุด	7
2.3 ความสามัคคีร่วมมือกันของ สมาชิก	61 (50.8)	44 (36.7)	15 (12.5)	-	-	4.38 0.700	มากที่สุด	2
2.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ของสมาชิก	59 (49.2)	44 (36.7)	17 (14.2)	-	-	4.35 0.718	มากที่สุด	4
3. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ในระดับชุมชน						4.09 0.843	มาก	4
3.1 การยอมรับของคนอื่นในชุมชน	43 (35.8)	55 (45.8)	20 (16.7)	2 (1.7)	-	4.15 0.756	มาก	11
3.2 การมีเครือข่ายกับกลุ่มอื่นๆ ใน ชุมชน	45 (37.5)	37 (30.8)	35 (29.2)	3 (2.5)	-	4.03 0.879	มาก	13
3.3 การมีเครือข่ายกับกลุ่มอื่นๆ นอกชุมชน	43 (35.8)	42 (35.0)	28 (23.3)	6 (5.0)	1 (0.8)	4.00 0.935	มาก	15
3.4 การเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน	49 (40.8)	43 (35.8)	27 (22.5)	1 (0.8)	-	4.17 0.803	มาก	10
4. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ในระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						4.13 0.782	มาก	3
4.1 การยอมรับของหน่วยงานอื่นๆ	46 (38.3)	55 (45.8)	16 (13.3)	2 (1.7)	1 (0.8)	4.19 0.792	มาก	9
4.2 การทำงานและประสานงานกับ หน่วยงานอื่นๆ	38 (31.7)	59 (49.2)	20 (16.7)	3 (2.5)	-	4.10 0.760	มาก	12
4.3 การเป็นตัวอย่างและต้นแบบ ให้กับหน่วยงาน	45 (37.5)	57 (47.5)	15 (12.5)	3 (2.5)	-	4.20 0.751	มาก	8
4.4 การให้ข้อเสนอแนะหรือ ผลักดันในเชิงนโยบายให้กับ หน่วยงานอื่นๆ	38 (31.7)	51 (42.5)	27 (22.5)	4 (3.3)	-	4.02 0.825	มาก	14
รวม						4.21 0.764	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าในภาพรวมผู้สูงวัยเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับชุมชน และระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.21) โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.36) รองลงมา มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.29) มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.13) มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.09) ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้สูงวัยเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด 7 ประเด็น ดังนี้ ความรู้ด้านเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย (ค่าเฉลี่ย = 4.39) รองลงมา ความสามัคคีร่วมมือกันของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย = 4.38) ทักษะ/ความเห็นในการทำเกษตรปลอดภัยเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย (ค่าเฉลี่ย = 4.37) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย = 4.35) มีทักษะในการทำเกษตรปลอดภัยเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย (ค่าเฉลี่ย = 4.32) การทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.23) ผลสำเร็จของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.22) และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด 8 ประเด็น ดังนี้ การเป็นตัวอย่างและต้นแบบให้กับหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.20) การยอมรับของหน่วยงานอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.19) การเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.17) การยอมรับของคนอื่นในชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.15) การทำงานและประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.10) การมีเครือข่ายกับกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.03) การให้ข้อเสนอแนะหรือผลักดันในเชิงนโยบายให้กับหน่วยงานอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.02) และการมีเครือข่ายกับกลุ่มอื่นๆ นอกชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.00) ตามลำดับ

ตอนที่ 7 การประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนจากการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย

ตารางที่ 4.12 การประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนจากการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย

ประเด็นความรู้	ผู้ที่ตอบถูก			
	ก่อนเรียนรู้		หลังเรียนรู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เกษตรอินทรีย์ คือ การทำเกษตรแผนใหม่ที่ใช้สารเคมีในระดับที่ปลอดภัยได้	88	71.7	94	78.3
เฉลย เกษตรอินทรีย์หลักการที่สำคัญคือการห้ามใช้สารเคมีทุกชนิด				

N=120

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ประเด็นความรู้	ผลการประเมินความรู้			
	ก่อนเรียนรู้		หลังเรียนรู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2. ปุ๋ยหมักชีวภาพที่ดีที่สุดได้จากการนำเศษวัชพืช เศษอาหาร หมักรวมกันในภาชนะปิดฝา	89	74.2	96	80.0
3. การปลูกพืชหมุนเวียนช่วยประโยชน์ด้านการปรับปรุงดิน	103	85.8	114	95.0
4. เกษตรอินทรีย์เป็นระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมรักษาสมดุลของธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพโดยมีระบบจัดการ นิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติหลีกเลี่ยง การใช้สารสังเคราะห์	95	79.2	103	85.8
5. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เป็นเวลานาน ๆ ทำให้ดินมีสภาพเป็นกรด <u>เฉลย</u> การใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานาน ๆ ทำให้ดินมีสภาพเป็นกรด	67	55.8	76	63.3
6. หลักการของการทำเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 4 หลักการ คือ 1) ความปลอดภัย และสุขภาพ 2) สิ่งแวดล้อม 3) ความเป็นธรรมกับคน สิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม 4) ความใส่ใจกับคน สิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม	85	70.0	94	78.3
7. สภาพแวดล้อมภายใต้ขอบเขตที่กำหนด เรียกว่าระบบนิเวศ	90	70.5	99	82.5
8. การใช้กั๊กแสงไฟเป็นการป้องกันและกำจัดแมลงโดยวิธีกล <u>เฉลย</u> การใช้กั๊กแสงไฟเป็นการป้องกันและกำจัดแมลงโดยวิธีทางฟิสิกส์	16	13.3	19	15.8
9. สิ่ง чтоช่วยย่อยและการแปรสภาพของเศษพืช และเศษวัสดุ คือ จุลินทรีย์	91	75.8	99	82.5
10. การปรับปรุงดินให้มีความสมบูรณ์ คือ การใช้พลาสติกคลุมดิน เรียกว่าการห่มดิน <u>เฉลย</u> การปรับปรุงดินให้มีความสมบูรณ์ คือ การนำเศษใบไม้ เศษฟาง เศษหญ้า ที่แห้งมาคลุมบริเวณโคนต้น เรียกว่าการห่มดิน	55	45.8	61	50.8

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

N=120

ประเด็นความรู้	ผลการประเมินความรู้			
	ก่อนเรียนรู้		หลังเรียนรู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี	82	68.3	86	71.7
12. วิถีชีวิตแบบพอเพียงและยั่งยืน คือ การเปลี่ยนจากสารเคมีมาใช้วิธีทางธรรมชาติ	97	81.7	109	90.8
13. เป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง	104	86.7	115	95.8
14. การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน	81	67.5	88	73.3
15. ประโยชน์ของการรับประทาน ผักและผลไม้หลากหลายสี คือ ช่วยให้ร่างกายของเราแข็งแรง มีภูมิคุ้มกัน	98	81.7	106	88.3

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

1) *คะแนนประเมินก่อนเรียน* พบว่า ประเด็นที่ผู้สูงวัยตอบถูกมากที่สุด 3 อันดับแรก มีดังนี้ ร้อยละ 86.7 ตอบถูก ในเรื่อง เป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง รองลงมา ร้อยละ 85.8 ตอบถูกว่าการปลูกพืชหมุนเวียนช่วยประโยชน์ด้านการปรับปรุงดิน ร้อยละ 81.7 เท่ากัน ตอบถูกในประเด็น ประโยชน์ของการรับประทาน ผักและผลไม้หลากหลายสี คือ ช่วยให้ร่างกายของเราแข็งแรง มีภูมิคุ้มกัน วิถีชีวิตแบบพอเพียงและยั่งยืน คือ การเปลี่ยนจากสารเคมีมาใช้วิธีทางธรรมชาติ สำหรับประเด็นที่เกษตรกรตอบถูกน้อยที่สุด ได้แก่ ร้อยละ 13.3 การใช้ก้านดักแสงไฟเป็นการป้องกันและกำจัดแมลงโดยวิธีทางฟิสิกส์

2) *คะแนนประเมินหลังเรียน* พบว่า ประเด็นที่ผู้สูงวัยตอบถูกมากที่สุด 3 อันดับแรก มีดังนี้ ร้อยละ 95.8 ตอบถูก ในเรื่องเป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง รองลงมา ร้อยละ 90.8 ตอบถูกว่า วิถีชีวิตแบบพอเพียงและยั่งยืน คือ การเปลี่ยนจากสารเคมีมาใช้วิธีทางธรรมชาติ สำหรับประเด็นที่เกษตรกรตอบถูกน้อยที่สุด ได้แก่ ร้อยละ 15.8 การใช้ก้านดักแสงไฟเป็นการป้องกันและกำจัดแมลงโดยวิธีทางฟิสิกส์

ตารางที่ 4.13 ระดับความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนจากการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย

N=120

ความรู้พื้นฐาน (คะแนน)	ความหมาย	ก่อนเรียน	หลังเรียน	อันดับ
		จำนวนคน (ร้อยละ)	จำนวนคน (ร้อยละ)	
13-15	มากที่สุด	16 (13.3)	61 (50.8)	3
10-12	มาก	65 (54.2)	54 (45.1)	1
7-9	ปานกลาง	34 (28.3)	4 (3.4)	2
4-6	น้อย	5 (4.2)	1 (0.8)	4
1-3	น้อยที่สุด	-	-	-

ก่อนเรียน ค่าต่ำสุด = 6 ค่าสูงสุด = 15 ค่าเฉลี่ย = 10.33 S.D. = 1.997
 หลังเรียน ค่าต่ำสุด = 6 ค่าสูงสุด = 15 ค่าเฉลี่ย = 11.32 S.D. = 1.860

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินก่อนเรียน พบว่า ผู้สูงวัยร้อยละ 54.2 มีระดับความรู้ก่อนเรียนรู้อาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย อยู่ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 28.3 มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 13.3 มีความรู้ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนต่ำสุด 6 คะแนน คะแนนสูงสุด 15 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ย 10.33 สำหรับการประเมินหลังเรียน พบว่า ผู้สูงวัยร้อยละ 50.8 มีระดับความรู้ระดับความรู้หลังเรียนรู้อาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 45.1 มีความรู้ในระดับมาก ร้อยละ 3.4 มีความรู้ในระดับปานกลาง และร้อยละ 0.8 มีความรู้ในระดับน้อย โดยมีคะแนนต่ำสุด 6 คะแนน คะแนนสูงสุด 15 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ย 11.32

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการเรียนรู้ทางไกลด้วย
กระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพของผู้สูงวัย

N=120

ประเด็นความรู้	คะแนนความรู้				t	Sig
	ก่อนเรียนรู้		หลังเรียนรู้			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
1. เกษตรอินทรีย์ คือ การทำ เกษตรแผนใหม่ที่ใช้สารเคมีใน ระดับที่ปลอดภัยได้ <u>เฉลย</u> เกษตรอินทรีย์หลักการ ที่สำคัญคือการห้ามใช้สารเคมี ทุกชนิด	0.783	0.424	0.217	0.413	7.502	.000*
2. ปุ่มหมักชีวภาพที่ดีได้จาก การนำเศษวัสดุพืช เศษอาหาร หมักรวมกันใส่ภาชนะปิดฝา	0.0250	0.157	0.975	0.157	-33.189	.000*
3. การปลูกพืชหมุนเวียนช่วย ประโยชน์ด้านการปรับปรุงดิน	1.00	0.00	1.00	0.00	-	-
4. เกษตรอินทรีย์เป็นระบบ การผลิตที่คำนึงถึง สภาพแวดล้อมรักษาสมดุล ของธรรมชาติและความเป็น หลากหลายทางชีวภาพโดยมี ระบบจัดการนิเวศวิทยาที่ คล้ายคลึงกับธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้สาร สังเคราะห์	0.858	0.350	0.858	0.350	-	-
5. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เป็น เวลานาน ๆ ทำให้ดินมีสภาพ เป็นกรด <u>เฉลย</u> การใช้ปุ๋ยเคมีเป็น เวลานาน ๆ ทำให้ดินมีสภาพ เป็นกรด	0.483	0.633	0.367	0.483	3.018	0.03*

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

N=120

ประเด็นความรู้	คะแนนความรู้				t	Sig
	ก่อนเรียนรู้		หลังเรียนรู้			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
6. หลักการของการทำเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 4 หลักการ คือ 1) ความปลอดภัยและสุขภาพ 2) สิ่งแวดล้อม 3) ความเป็นธรรมกับคน สิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม 4) ความใส่ใจกับคน สิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม	0.9417	0.235	0.9417	0.235	-	-
7. สภาพแวดล้อมภายใต้ขอบเขตที่กำหนด เรียกว่าระบบนิเวศ	0.825	0.381	0.825	0.381	-	-
8. การใช้กััดกแสงไฟเป็นการป้องกันและกำจัดแมลงโดยวิธีกล <u>เฉลย</u> การใช้กััดกแสงไฟเป็นการป้องกันและกำจัดแมลงโดยวิธีทางฟิสิกส์	0.1583	0.366	0.841	0.366	-10.210	.000*
9. สิ่งที่ย่อยย่อยและการแปรสภาพของเศษพืชและเศษวัสดุคือ จุลินทรีย์	0.9417	0.2352	0.9417	0.2352	-	-
10. การปรับปรุงดินให้มีความสมบูรณ์ คือ การใช้พลาสติกคลุมดิน เรียกว่าการห่มดิน <u>เฉลย</u> การปรับปรุงดินให้มีความสมบูรณ์ คือ การนำเศษใบไม้ เศษฟาง เศษหญ้า ที่แห้งมาคลุมบริเวณโคนต้น เรียกว่าการห่มดิน	0.492	0.502	0.508	0.502	0.182	0.856

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

N=120

ประเด็นความรู้	คะแนนความรู้				t	Sig
	ก่อนเรียนรู้		หลังเรียนรู้			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
11. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี	0.750	0.264	0.925	0.264	-17.602	.000*
12. วิถีชีวิตแบบพอเพียงและยั่งยืน คือ การเปลี่ยนจากสารเคมีมาใช้วิถีทางธรรมชาติ	0.908	0.290	0.908	0.290	-	-
13. เป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง	0.958	0.201	0.958	0.201	-	-
14. การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน	0.075	0.264	0.925	0.264	-17.602	.000*
15. ประโยชน์ของการรับประทาน ผักและผลไม้หลากหลายสี คือ ช่วยให้อารมณ์ของเราแข็งแรง มีภูมิคุ้มกัน	0.117	0.322	0.883	0.322	-13.026	.0000*
รวม	8.8.0	1.563	12.058	1.386	-15.251	.000*

* ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ในภาพรวมก่อนการเข้าร่วมโครงการและหลังการเข้าร่วมโครงการ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้เป็นก่อนการเข้าร่วมโครงการและหลังการเข้าร่วมโครงการรายข้อ พบว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 8 ข้อ จากทั้งหมด 15 ข้อ ดังนี้ (1) เกษตรอินทรีย์ หลักการที่สำคัญคือการห้ามใช้สารเคมีทุกชนิด (2) ปุ๋ยหมักชีวภาพที่ดีได้จากการนำเศษวัชพืช เศษอาหาร หมักรวมกันใส่ภาชนะปิดฝา (3) การใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานาน ๆ ทำให้ดินมีสภาพเป็นกรด (4) การใช้กั๊กตักแสงไฟเป็นการป้องกันและกำจัดแมลงโดยวิธีทางฟิสิกส์ (5) การปรับปรุงดินให้มีความสมบูรณ์ คือ การนำเศษใบไม้ เศษฟาง เศษหญ้า ที่แห้งมาคลุมบริเวณโคนต้น เรียกว่าการห่มดิน (6) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี (7) การ

ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน และ (8) ประโยชน์ของการรับประทาน ผักและผลไม้หลากหลายสี คือ ช่วยให้ร่างกายของเราแข็งแรง มีภูมิคุ้มกัน

โดยมีการดำเนินเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ตั้งสมมติฐาน

ตั้งสมมติฐานทางสถิติ $H_0 : \mu_{post} = \mu_{pre}$

$H_1 : \mu_{post} > \mu_{pre}$

ขั้นที่ 2 กำหนดระดับนัยสำคัญ $\alpha = .05$

ขั้นที่ 3 เลือกสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}; \text{ df} = n-1$$

ขั้นที่ 4 กำหนดขอบเขตวิกฤติ

กำหนด $\alpha = .05$ และเป็นการทดสอบแบบทางเดียว ($H_1 : \mu_{post} > \mu_{pre}$)

ค่าวิกฤติของ t ณ $\text{df} = 119$ และ $\alpha = .05$ จะได้ค่าวิกฤติของ t ($t_{ตาราง}$) = 1.658

ขั้นที่ 5 คำนวณค่าสถิติตามสูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

แทนค่าสูตรดังนี้ $N = 120$ $\sum D = 390$ $\sum D^2 = 1916$ $(\sum D)^2 = 152,100$

จะได้ $t = 15.251$

ขั้นที่ 6 สรุปตัดสินใจ

พิจารณา เมื่อ $t_{คำนวณ} > t_{ตาราง}$ จะปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1

เมื่อ $t_{คำนวณ} < t_{ตาราง}$ จะยอมรับ H_0 ปฏิเสธ H_1

เนื่องจาก $t_{คำนวณ} = 15.251 > t_{ตาราง} = 1.658$ ดังนั้น จึงปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1 นั่นคือ คะแนนเฉลี่ยความรู้หลังการเข้าร่วมโครงการของผู้สูงวัยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ก่อนการเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตอนที่ 8 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

จากการเก็บรวบรวมข้อเชิงคุณภาพจากการจัดเวทีร่วมกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 ราย ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนกลุ่มผู้สูงวัย และผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงวัย การศึกษาทางไกล และอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย พบว่า

1. ปัญหาต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าประเด็นที่เป็นปัญหาต่อการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย

1.1 ปัญหาจากตัวผู้สูงวัยเอง ได้แก่

- ผู้สูงวัยบางคนอาจติดภารกิจต่าง ๆ เช่น ไปพบแพทย์ ต้องไปรับส่งหลาน ติดธุระ เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง
- กลุ่มผู้สูงวัยบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศได้ เนื่องจากไม่มีเครื่องมือ และไม่มีทักษะในการใช้เครื่องมือ เช่น สมาร์ทโฟน และแอปพลิเคชันต่าง ๆ เป็นต้น

1.2 ปัญหาอื่นๆ ได้แก่

- ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของกลุ่ม เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่องฉายโปรเจ็คเตอร์ ขาดปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ดินสำหรับเพาะปลูก เป็นต้น เนื่องจากต้องการทดลองทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้เรียนรู้เพิ่มเติม
- การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้กระทบต่อการมารวมกลุ่มกันเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน และทำให้ไม่มีคนมาดูแลพืชผักสวนครัว และสมุนไพรที่กลุ่มปลูกไว้ ทำให้ตาย ต้องเริ่มปลูกใหม่เมื่อสถานการณ์ผ่อนคลายขึ้น

2. ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย

2.1 ข้อเสนอแนะต่อสื่อการเรียนรู้ ได้แก่

1) ด้านเนื้อหา

- ควรเพิ่มเติมเนื้อหาหลักสูตรเกี่ยวกับการทำการเกษตรกับวิถีกับคน
- ควรเพิ่มเติมสื่อการเรียนรู้การทำเกษตรเพื่ออาหารใจ เช่น การจัดสวนภูมิทัศน์ การสร้างมูมกาแพในสวนเกษตร เป็นต้น
- ควรสร้างสื่อตามกระแส หรือไอดอลของผู้สูงวัย
- เนื้อหาการเรียนรู้ในแต่ละวิชาไม่ควรยาวเกินไป

- เนื้อหาไม่ควรเป็นวิชาการมากเกินไป (แต่ควรครอบคลุมการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกับครอบครัว มีฉันมีเธอมีเรา ฉันทำได้ เธอก็ทำได้ ครอบครัวสวนผัก พืชผักเขียวๆ จิตใจ เป็นต้น)

- เนื้อหาไม่ควรเน้นการผลิตผักอย่างเดียว แต่ควรมีเนื้อหาอธิบายเกี่ยวกับประเภทของพืชผักอายุยืนที่กินได้

- หมวติวิชาการเรียนรู้ควรเพิ่มเติมกรณีศึกษา และเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิต การถนอมอาหาร

2) ด้านสื่อ

- ควรใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น ไลน์ ซึ่งเป็นสื่อที่ผู้สูงวัยใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่แล้ว เพื่อสื่อสารความเคลื่อนไหวในการทำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มผู้สูงวัย

2.2 ข้อเสนอแนะต่อการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

- การใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม เช่น การเลือกปลูกผักสวนครัวและสมุนไพร ควรสอบถามชนิดผักที่ตนเองต้องการและครอบครัวบริโภค (ต้องการกินอะไร/ ต้องปลูกอะไร)

- ต้องการให้มีการสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กลุ่มเกิดการพัฒนาต่อยอดต่อไป

- ควรให้รางวัลความสำเร็จแก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเป็นตัวกระตุ้นการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

- ควรสนับสนุนปัจจัยการผลิตเบื้องต้น เพื่อให้ได้เริ่มต้นในการฝึกลงเพาะปลูก

2.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ได้แก่

- ควรวิเคราะห์เป้าหมาย/ประโยชน์ที่แต่ละครัวเรือนต้องการทำการเกษตร อาทิ สร้างแปลงเรียนรู้ บริโภคในครัวเรือน

- รักต่อสิ่งที่ทำในการเกษตร

ตอนที่ 9 การสัมมนาสรุปรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

จากการเก็บรวบรวมข้อเชิงคุณภาพจากการจัดเวทีร่วมกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 ราย ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนกลุ่มผู้สูงวัย และผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงวัย การศึกษาทางไกล และอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ เกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย พบว่า

1. ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการเรียนรู้ที่เหมาะสม ควรเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1.1 รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น (Flexible Learning Approach) ในเรื่องของการบริหารจัดการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนรู้สามารถเลือกเวลาเรียนรู้ ลำดับเนื้อหาการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ ความสนใจ และความถนัดของตนเองได้

1.2 รูปแบบการเรียนรู้ตามอัธยาศัย (informal learning) แบบผสมผสาน ทั้งที่ใช้สื่อหลักจากโครงการ และสื่ออื่นๆ ตามความต้องการ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของผู้สูงวัย ที่ผู้สูงวัยสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล โดยเน้นการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

1.3 รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner- Centred Approach) โดยเปิดโอกาสให้กับผู้สูงวัย และผู้จัดการเรียนรู้ร่วมออกแบบการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตร คลิปวีดิทัศน์ที่ต้องการเรียนรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรู้ โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้ เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

1.4 รูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ โดยเนื้อหาของหลักสูตรควรมีความเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ เช่น พื้นที่ที่ผู้สูงวัยไม่มีพื้นที่สำหรับการทำแปลงปลูกผักสวนครัว ควรจะเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการปลูกผักแนวตั้ง การปลูกผักสวนครัวในกระถาง เป็นต้น สำหรับกลุ่มผู้สูงวัยที่มีพื้นที่ทำแปลงเกษตรจะเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการแปลงปลูก การปรับปรุงบำรุงดิน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงวัยในแต่ละพื้นที่ เช่น ต้องการทำเป็นอาชีพเสริม ต้องการดูแลสุขภาพ เป็นต้น โดยจัดควรจัดกลุ่มเนื้อหาเป็นหมวดย่อย ๆ ให้เหมาะสมกับพื้นที่ต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงวัยเลือกเรียนรู้ได้สะดวกขึ้น

1.5 รูปแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงการทำงานเกษตรกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย โดยมีจัดเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงให้เห็นความสำคัญของการทำเกษตรและการดำเนินชีวิตประจำวัน และการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย โดยเน้นการทำเกษตรเพื่อผลิตอาหารปลอดภัยสำหรับบริโภคในครัวเรือน โดยเป็นการทำเกษตรที่ให้ทั้งอาหารกาย อาหารใจ อาหารสมอง (Understanding of Agriculture) และการทำงานเกษตรเพื่อสิ่งแวดล้อม

2. ด้านวิธีการเรียนรู้และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าวิธีการเรียนรู้และสื่อที่ใช้ในการเรียนรู้ที่เหมาะสม ควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

2.1 วิธีการเรียนรู้ที่เน้นการให้กลุ่มเป้าหมายได้ทดลองลงมือทำ (learning by doing) เพื่อฝึกทักษะ (skills) มากกว่าการเน้นการอบรมให้ความรู้ และทำให้ผู้เรียนรู้เกิดทักษะในการปฏิบัติ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2 เน้นการเรียนรู้อยู่โดยมีการศึกษาดูงานเป็นกิจกรรมแรกๆ เพื่อเปิดโลกทัศน์ของผู้สูงวัย โดยในการดูงานแต่ละครั้งจะต้องมีการสรุปบทเรียนที่ได้รับ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนรู้บรรลุเป้าหมายในการศึกษาดูงาน เมื่อผู้เรียนรู้ได้เปิดโลกทัศน์จากการศึกษาดูงานแล้ว จะทำให้มีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้จากสื่อต่างๆ ของหลักสูตรเพิ่มมากขึ้น

2.3 การสนับสนุนผู้จัดการเรียนรู้ ได้แก่ การอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะในการเรียนรู้แก่ผู้จัดการเรียนรู้ เพื่อมาช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มผู้สูงวัย

2.4 ผู้เรียนรู้ควรต้องมาจากความสมัครใจในการเข้าร่วมการเรียนรู้ และมีเวลาว่างเพียงพอในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และเน้นการสร้างความรักในการทำการเกษตร เกิดความผูกพันกับสิ่งที่ตนเองทำจากการเกษตร มีความพร้อมเรียนรู้ (active) มีความพร้อมด้านร่างกาย กระฉับกระฉ่ง มีความพร้อมด้านเศรษฐกิจ (การเงิน)

2.5 สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้ควรเหมาะสมเพื่อสุขภาวะของผู้สูงวัย เข้าถึงง่าย สะดวกในการเรียนรู้ อาทิ ไลน์ แอปพลิเคชัน และสื่อที่ใช้ควรมีความหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงวัยแต่ละกลุ่ม เช่น ผู้สูงวัยบางกลุ่มอาจสะดวกในการเรียนรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ บางกลุ่มอาจสะดวกในการเรียนรู้จากสื่อบุคคล เป็นต้น

